

6 - 12 septembrie 1995

Linia
TELE 22
abc
INTI
pag. 8-9

**Sorin Antohi (GBS) și Constantin Tutunaru
(primar PNTCD) despre democrația locală**

**Éva Gyimesi
(UDMR Cluj) și Tudor
Dunca (PNTCD) despre
Legea Învățământului**

pag. 6-7

**„România și Polonia – principala punte
de legătură cu Occidentul“ (Alfred Moses,
ambasadorul SUA la București)**

pag. 13

**Horățiu Pepine
Moțiunea grîului**

pag. 3

În vara anului 1983, proaspăt refugiat politic în Germania, am fost repartizat, cu regim de domiciliu obligatoriu, în Occident, ce-i drept, într-o pensiune din imediata apropiere a gării centrale din metropola bavareză. Aici, seară de seară li întâlneam pe compatrioții. Tineri, cel mai adesea, care zăseseră măturau parcurile, cărau cu circa mobilă, făceau zidărie sau spălau vasele în restaurante. Cei mai mulți fugiseră peste graniță, prin Ungaria sau Iugoslavia, înot, în podul trenului sau între pereții dubli ai TIR-urilor. Unii reușiseră la a doua, a treia încercare, după ani de închisoare în România. Alții ajunseseră în Germania după două runde în închisori, și în România, și în Iugoslavia. Povestea plecării acestor oameni era oarecum asemănătoare: lipsa oricărei speranțe în România lui Ceaușescu, însoțită de sentimentul că se poate de românesc al ființei cu orizontul obturat; erau tineri de la țară, de la oraș, deosebi simpli, fără studii, români, unguri și țigani. Li unea aventura fugii – deseori extraordinară, cu cîinii lupi sau cizma grănicerului la o întindere de mină sau respirație, disprețul, mai mult decît ura, și chiar o oarecare detașare băncoasă față de realitatea ce-i alungase. Într-o seară, unul din ei, un băiat de pe Valea Mureșului, mi-a arătat conserva pe care tocmai se pregătea s-o deschidă pentru cină. Era gulas pentru pisici. I-am spus că pisica de pe conservă indică destinatarul produsului conținut. Mi-a răspuns că știe asta. „Dacă le place pisicilor, de ce să nu fie bună și pentru unul ca mine?” a fost răspunsul. El m-a însoțit în acești ani ca un fel de dublu avertisment: plecarea nu este sinonimă cu salvarea. Iar salvarea, într-un destin de pribeag, te apropie, la un moment dat, chiar de statutul necuvîntătoarelor. Lumea s-a schimbat. A rămas însă fuga, și pribeगीi români continuă în anii din urmă să nu contenească. Datele sînt, totuși, diferite. Acum sperietoarea este mizeria inevitabilă și fără sfîrșit previzibil cu care un tînăr e confruntat în România. Mizerie economică, însoțită de dezgustul moral în fața stării de lucruri care-o transformă în drept la îmbogățire și putere nemăsurate doar pentru unii și aceiași. Sub Ceaușescu se fugea pentru că lucrurile păreau împietrite într-o imposibilitate mortală a schimbării. Acum, după o rază de speranță și un scînceț de libertate, pentru că imposibilitatea schimbării este, în ciuda schimbărilor, confirmată.

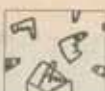
Întilnești români și românce pretutindeni: în gări și metrouri, în taverna grecești, în Montmartre sau în hangarele marilor ae-

roporturi germane; în așteptarea expulzării, pictează, sînt chelneri, cîntă la violoncel, cumpără și vînd automobile, îngrijesc bătrîni în azile. La 30 august, ziarul *Le Monde* dedica o întreagă pagină tinerilor români emigranți sau doritori să emigreze. La sfîrșitul lui 1993 – notează ziarul – 25% din tinerii peste 15 ani din România declarau că vor să emigreze, cel puțin pentru o vreme. Asta înseamnă, totuși, traduce ziaristul francez, cum 4,5 milioane dintr-o populație de 23 de milioane. Statisticile s-au modificat între timp, în sens ascendent. Deseori, în autobuzul de la avion la aerogară, pe aeroportul din București, am auzit discuții între tinerii expulzați cu același avion, din Germania. „Acum m-au dat înapoi. Mai stau puțin, și iar o-ntînd.” Spre Ungaria, Cehia, Polonia. Și apoi, cu bani și călăuze nesigure noaptea, peste frontiera verde, și nu pentru multă vreme, în Germania. Nimeni nu-și mai face prea mari iluzii în legătură cu Occidentul. Respingi sau siliți să trăiască la limita supraviețuirii, emigranții români ai disperării au învățat cercul vicios al oricărei disperări: nici aici, nici acolo, dar nu mai are importanță. Cu cîțiva ani în urmă, pe un panou, la marginea unei autostrăzi neterminate, în Sicilia, citeam: „dacă n-ai ce face aici, fă în altă parte”... O deviză a deznădejdii sumbre, cînd aici și în altă parte nu sînt așezările aceleiași țări, țara ta, ci două lumi a căror față bună și blîndă îți e tot mai străină. Una din ocupațiile mai noi ale unor tineri români, sănătoși, robuști, gata să facă orice, pare să fi devenit Legiunea Străină – corpul de elită al armatei franceze. Sînt mulți tineri români sub căștile albastre, purtînd însemnele Franței în Bosnia-Herțegovina. Unul dintre ei, cel puțin, e sigur. În primăvara anului acesta, la Sarajevo, au fost împușcați din păduri, de

strîbi bosniaci, doi soldați francezi din trupele ONU. Trupurile lor, sub drapelul Franței, au fost salutate cu onoruri militare la Paris, cîteva zile mai tîrziu. Între două secvențe de televiziune, la Sarajevo sau Bihać, numele victimelor, soldați ONU sau bosniaci musulmani, aproape că nu mai interesează pe nimeni. Întîmplător, am aflat că numele unuia din soldații francezi împușcați în aprilie, la Sarajevo, era Marcel Amaru. Marcel Amaru este numele cu căscă albastră al noii deznădejdi est-vest a românului.

EMIL HUREZEANU

Marcel Amaru

Mă stimată redacție,

Vreau să vă spun că citesc revista „22” încă de la apariția ei și din perioada când solicita unui ziar (sau a unui reviste) însemna clar pentru vizitator și pentru cei din jur apartenența la o grupare politică sau alta. „22” a fost și este pentru mine o adevărată școală civică unde cine vrea poate învăța să deosebească adevărul de minciună, valorile de impostori, poate învăța respectul pentru cei din jurul său și, în felul acesta, și față de sine.

Referitor la chestionarul pe care l-ați propus, aș dori să vă spun că toate rubricile sînt interesante. Însă m-aș referi la articolele ce apar și la colaboratorii dvs. Cred că domnii Ilie Șerbănescu și Andrei Cornea ar merita să aibă o pagină în-tregă. Impresia mea (sper că mă înșel) este că i-ați cam izolat.

Uitîndu-mă zilele acestea pe citeva numere din urmă, am observat ceva care m-a mișcat. N-am găsit nici un articol comemorativ despre Petre Țuțea, de la a cărui moarte se împlinesc în iarna ce urmează 4 ani. Știu cu toții (o simțim, de fapt) că trăim o viață agitată, că problemele cotidiene ne mîncîncă tot timpul, dar să nu-i uităm pe cei ca Petre Țuțea. Sînt atît de rari și au mai rămas atît de puțini. Ajungînd la niște numere din 1993 mi-am adus aminte de moartea năprasnică a lui Călin Nemes (8 iulie), pe care și dvs. l-ați uitat. Despre Marian Munteanu n-am găsit nici măcar o informație, chiar dacă acesta a luat în ultimii ani o altă atitudine, mai extremistă prin formațiunea politică pe care a format-o. Să nu uităm că a fost unul (alături de dvs. și de alții) dintre puținii care a avut curajul, nebunia poate, să spună NU tovarășului Iliescu și acoliților lui și să demonstreze lumii întregi că nu tot poporul român doarme. Ce bine ar fi fost dacă semnalele trase de el și de alții ar fi fost receptate așa cum trebuie de către popor.

Nu doresc să credeți că vreau ca revista „22” să se transforme într-un fel de calendar al celor care au dispărut, mai mult sau mai puțin celebri.

Ar fi de dorit ca rubrica „Curier 22” să cuprindă și anumite răspunsuri, la muriri din partea redacției la anumite probleme pe care cititorii le lansează, pentru că altfel totul nu e decît un monolog al nostru ca cititori, al dvs. ca ziaristi. Vă spun asta pentru că am impresia că tocmai lipsa dialogului, a dialogului civilizat, e marea problemă a societății românești de azi și poate din toate timpurile. Eu personal (și citiva dintre prietenii mei, cititori și ei ai „22”-ului) simt o puternică nevoie de a comunica cu cineva mai înțeleg, mai experimentat decît mine, despre marile probleme ale societății românești de astăzi.

De mai mult timp vreau să vă comunic citeva din opiniile mele despre, din pildă, situația politică din România. M-am hotărît de-abia acum, și asta în urma lecturării numărului 23 din 7-13 iunie 1995 (din cauza sesiunii, abia acum am putut să citesc acest număr, pe care l-am cumpărat la timp). Această mai ales datorită a două articole: cel al lui Gabriel Andreescu, „Strategia fatală a șantajului internațional?”, și cel al lui H.-R. Patapievici, „Eternitatea s-a născut la sat”. M-aș opri mai întîi la articolul d-lui Gabriel Andreescu.

Imediat după ce am citit acest articol, l-am recitit și pe cel al deputatului PAC Vasile Popovici din numărul precedent. Ce m-a frapat cel mai mult la dl. Andreescu a fost tonul puțin zeflemist, „puțin” aspru pe care l-a adoptat. M-a surprins faptul că articolul deputatului PAC a fost publicat așa, dintr-un fel de milă, asta am înțeles chiar de la începutul articolului d-lui G. Andreescu, urmind că imediat să i se dea o replică. O astfel de replică eu m-aș fi așteptat să o găsească în alte reviste. Impresia mea e că e vorba aici chiar de ceva personal împotriva deputatului respectiv, dacă nu chiar și împotriva partidului d-lui

Manolescu, pe care autorul articolului l-a taxat de ficcare dată. Altfel nu-mi explic expresii de tipul: „fostul meu coleg de Punct 8”, „simpatizatului literat, militant civic, politician”, ba, mai mult, „inculpatul” e acuzat chiar de o falsă opoziție față de „guvernul nostru” și de nesinceritatea acuzelor aduse acestuia.

De fapt, dl. Popovici acuză mai întîi guvernul pentru izolarea României pe plan internațional și apoi critică Rusia pentru amestecul în treburile interne ale țării noastre. Unde a văzut dl. Andreescu ca adresa Occidentului pentru situația noastră actuală? O critică la adresa UDMR există, dar Dumnezeule, această formațiune etnico-politică nu e vinovată oare de nimic din ce s-a întîmplat rău în țara noastră?

În articolul precedent, deputatul PAC preciza clar că nu este adept al teoriei complotului universal, ci critica doar șantajul făcut de UDMR, care și după părerea mea este condamnabil (vă rog să mă credeți că nu sînt naționalist și că îi urăsc aproape pe Vodim, Funar și apropiații lor). Nu v-ați întrebare oare cum se explică faptul că atunci cînd sondajele de opinie înregistrează o creștere a audienței CDR, și aceasta destul de mică, UDMR nu ezită să-și facă cunoscute pretențiile?

Am din ce în ce mai mult impresia că acestei formațiuni politice nu prea îi pasă de eventuala victorie a Opoziției Democratice. Ba mai mult, face tot posibilul ca ea să piardă din nou alegerile și să-și prezinte în continuare pe cei de la putere Occidentului ca niște extremiști cu care nu se poate discuta. Dacă tot veni vorba despre UDMR, aș dori să știu care este părerea redacției despre predarea istoriei, geografiei și a limbii române în limba maghiară. Eu consider că este o anomalie.

Observ mai departe că dl. Andreescu pune semnul egalității între guvernul actual și țară. „România este singura țară care posedă în activ un conflict etnic singeros”, chiar așa, dragă Gabriel? Dar despre atacurile naziștilor din Germania și Austria împotriva imigranților turci (și romi), cărora le sînt distruse bunuri întregi? Sau acolo este vorba de conflicte de natură economică? În România n-am auzit încă de astfel de manifestări împotriva imigranților, care e drept că nu prea există, dar în afară de Tg. Mureș, nu mai este nici un astfel de caz.

Vorbești, dragă Gabriel, de atacuri împotriva romilor, dar vreau să te întreb ceva: ai fost vreodată înșoiat, înjurat de un rom în București sau în alt oraș? Dacă da, spune-mi, te rog: care a fost prima ta reacție cînd ai văzut că cei din jurul tău nu au nici o reacție iar organele de ordine, dacă erau cumva prin preajmă, nu schimbă nici un gest? N-ai simțit cumva nevoia să-ți faci dreptate singur (vorbeac, desigur, despre prima reacție)? Asta nu justifică însă folosirea violenței, iar ceea ce s-a întîmplat este condamnabil.

Chiar tu recunoști, dar doar pe jumătate, ideea sferelor de interese care există în realitate și care cred eu că ne-a afectat pînă acum de citeva ori. Cum altfel decît prin trăsura sferelor de interese am pierdut Basarabia, Bucovina, Transilvania?

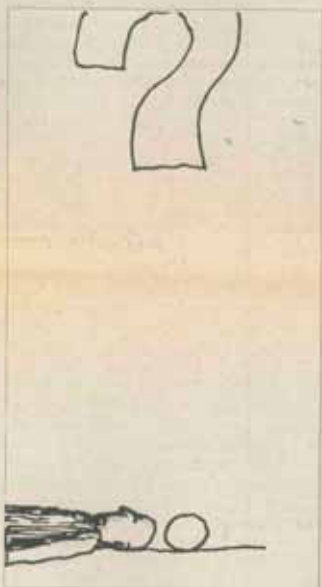
Articolul d-lui Gabriel Andreescu se termină așa cum a început, cu o mică nedreptate, pentru că, cred, tocmai ceen ce solicită domnia sa colegului său Popovici, și anume să ceară Puterii o dovadă a devoțiunii ei pentru interesele românești, și nu ale Occidentului, s-a vrut articolul respectiv intervenția în Parlament, a deputatului PAC.

Sper din tot sufletul ca dl. Gabriel Andreescu să nu se fi supărat pe cele spuse anterior și vreau să știu că îl respect foarte mult, că recent l-am citit una din cărțile ce i-au apărut după revoluție: „Spre o filosofie a disidenței” și că, după lecturarea acestei cărți, admirația mea pentru domnia sa a crescut și mai mult. Spun asta nu pentru a mai îndulci lucrurile, ci pentru că vreau ca demersul meu să fi fost bine înțeles.

Încă de la primele sale articole apărute în „22” am observat stilul deosebit al d-lui Patapievici, și tot de la început articolele domniei sale le citeam la sfîrșit, pentru că înțelegerea lor îmi solicita chiar și o anumită stare de spirit, dacă mă pot exprima astfel.

Era de așteptat ca prin articolele scrise domnia sa nu putea decît deranja Puterea. Și astfel a venit (apărut) și contactul cu Securitatea. Părerea mea este că faptul că nu doar dl. Patapievici a fost atenționat pentru „rea purtare”, ci și alți domni respectabili, printre care aș vrea să-l amintesc doar pe dl. profesor (asistent) Mihai Răvan Ungureanu de la Facultatea de Istorie din Iași, face parte dintr-un adevărat plan de intimidare a intelectualilor din Opoziție, care reprezintă ultima barieră pentru recucerirea vechilor poziții, și prin aceasta, a întregii societăți civile, atît cît există ea în România. Spun asta pentru că cred că opoziția politică nu mai reprezintă de mult o barieră, ea avînd „darul”, „talentul” de a se autodistrugea, cu „celălalt” fel de opoziție (intelectuală, ca să zic așa) însă e un pic mai greu.

Ce mă surprinde și mai mult (mai bine zis m-a surprins) este faptul că dacă în cazul d-lui Patapievici s-a luat, așa cum era normal, o atitudine clară de solidarizare cu el (articole în presă, opiniile unor intelectuali de marcă, interviuri), în privința d-lui Ungureanu nu s-a trecut de simpla menționare a acestui eve-

niment care a tulburat și viața domniei sale (mă refer la contactarea sa de către organele de securitate). Din păcate, nici chiar dvs. n-ați făcut mai mult, chiar dacă dînsul a fost o perioadă unul dintre colaboratorii domniilor voastre. Și mai mult m-a surprins însă faptul că nici un profesor sau asistent din Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași nu a avut nici o reacție și că nici chiar din cadrul Facultății de Istorie (la care, credeți-mă, sînt și oameni a căror valoare morală și intelectuală este mai presus de orice îndoială - sînt puțini, dar sînt) nu a existat măcar un semn de solidarizare publică cu dînsul. A pătruns deja frica, sau este vorba despre altceva? Cunoșc oare domniile lor ceva ce nu cunoaște toată lumea? De ce dîmnește care altă mister și în partea asta a baricadei?

Revenind la dl. Patapievici, pot să vă spun că m-a cuprins o mare bucurie cînd am văzut că domnia sa a reînceput să publice în revista dvs. Ca de obicei, articolul său „Eternitatea s-a născut la sat” l-am citit la urmă (de trei ori). Aș vrea să discut acum despre fiecare paragraf al acestui articol. Eu cred că dacă românii așa așteptat să fie salvați din afară înto-

dena, asta se datorează poate nu unei lașități, ci poate mai mult datorită unei foarte bune cunoașteri a puterii lor, a faptului că și-au dat seama că sînt prea „mici” pentru a putea rezista singuri și atunci și-au pus speranța în alte popoare, de la care au așteptat, dacă nu salvarea, măcar un „mîc” sprijin pentru realizarea idealurilor lor.

Reproșurile mele aduse d-lui Patapievici privesc mai ales celelalte paragrafe. Unele din informațiile despre poporul român pe care autorul le înșiră în articol sînt culesse din „Călători străini prin Țările Române”. Nu am înțeles de ce nu a menționat sursa de unde a preluat aceste informații utilizate (așa cum a procedat în cazul citatului preluat din D. Drăghicescu, Radu Petrescu). Stimabilul dvs. coleg, din dorința de a transmite un anumit „mesaj” pe care l-am perceput, face practic o selecție a diverselor călători străini, „uitînd” practic că au fost destule cazuri cînd călătorii noștri în diferite momente (în funcție și de cum erau tratați) impresii pozitive, iar altele negative (sau invers). Volumul amintit (mai bine zis, volumele) sînt pline (aproape) și de informații pozitive despre poporul român. Repet, nu am înțeles de ce autorul nu amintește sursa de informație și nici faptul amintit de mine mai sus, am înțeles însă de ce amintește doar impresiile negative. Sînt de acord cu domnia sa că a vorbi de patrie, patriotism, conștiința națională la nivelul Evului Mediu românesc e o greșală, dar dovezile de conștiința unității de neam sînt numeroase.

Conotația patriotică a acțiunilor lui Ștefan și Vlad Tepeș a fost dată de istoriografia comunistă care cred eu nici nu mai trebuie pomenită. Este clar pentru orice om normal că nu patriotismul a stat la baza acțiunilor celor doi domni, ci interesul strategic. Ștefan a intervenit ori de cite ori și-a dat seama că domnul Munteniei este onul turcilor, iar acțiunile lui trebuie să le vedem ca fiind îndreptate împotriva unui (unor) adversar(i) politici și atîta tot. Îl reproșez lui Ștefan tocmai ce reproșez poporului român în primul paragraf, pasivitatea și faptul că a așteptat ca totul să vină din afara.

Dumnezeuoastră vă îndoiți de faptul că românii nu aveau conștiința unității de neam, a faptului că sînt cu toții români, dar cred că greșiți, pentru că exemple care confirmă cele spuse sînt cu dîmnumul: „Scrisoarea lui Neacșu din Cîmpulung” și tratatele dintre Iancu și Bogdan II (tatăl lui Ștefan).

Foarte gravă mi se pare însă afirmația imediat următoare: „Patriotul Ștefan Iudeamă pe Mahomed II să invadeze Muntenia”. Spun asta pentru că sînt student la Istorie și n-am găsit nicăieri așa ceva. Era de datoria autorului să den și sursa de unde a preluat această informație șocantă (cel puțin pentru mine). Nu înțeleg nici de ce dl. Patapievici a simțit nevoia să adopte acest stil puțin cam zeflemist și să alăture numelui lui Ștefan cuvîntul patriot, care pentru noi, cei de azi, a cam intrat în desuetudine (din cauza prea deseii lui folosiri tocmai de nepatrioți). A găsit cumva dl. Patapievici în cronicile pe care mă îndoiesc că nu le-a citit acest termen alăturat lui Ștefan sau utilizat de Domnul Moldovei?

Mai am o întrebare pentru dl. Patapievici: de ce și-a intitulat acest articol: „Eternitatea s-a născut la sat” (eu personal mă așteptam la alt conținut cînd am văzut titlul)?

Sper că nu v-am plictisit și nici supărat prea tare cu aceste rînduri. Chiar dacă ele nu vor apărea în „22” și nici n-o să-mi dați răspuns în revista la întrebările pe care vi le-am pus, eu tot-am să cumpăr această minunată revistă la care lucrăți și care îmi este atît de dragă (și necesară). Îi rog pe cei doi domni să nu vadă în aceste rînduri decît niște simple nedumeriri ale unui prieten mai tînr care li respectă mult și care așteaptă răspuns la problemele subliniate.

Cu multă stimă și respect,

Lucian Brătianu, Roman, 27 iulie 1995
P.S.: Felicitări d-lui Patapievici pentru articolul din numărul 29, 19-25 iulie 1995.

HORATIU PEPINE

Motiuinea grîului

Sintem conștienți, declara un lider țărănist comentînd inițiativa motiunii de cenzură, că nu vom reuși să învingem Guvernul, dar trebuie să ne facem datoria față de electoratul nostru. Iată o înfrîngere programată, care valorează totuși mai puțin decît o altă, neașteptată și care a reprezentat adevărata miză a Convenției Democratice. CDR a încercat să devină nucleul de inițiativă al înfrîngerei Opoziției și, cel puțin de această dată, a eșuat. Cu excepția PL '93, celelalte grupări n-au fost convinse de eficiența unei noi motiunii de cenzură. Să observăm însă că miza luptei antigovernamentale ține de planul de suprafață, întrucît, în planul al doilea, CDR, în noua configurație, are o stringentă nevoie de a-și crea imaginea de forță politică organizatoare. Uitîndu-ne în urmă, observăm că PNTCD n-a avut mereu inițiativa, cu toate că uneori a reușit să dea această impresie. Aproape toate motiunile de cenzură puse pe rol de la alegerile din 1992 încoace au fost inițiate în birourile deputaților PL '93, iar schița motiunilor își începea, invariabil,

cariera cu o navetă între Horia Rusu și Adrian Severin. Abia ulterior, după ce o primă formă dobindea consistență, țărăniștii erau invitați să participe. Aici lucrurile se complică, întrucît apăreau inevitabile obiecții. Țărăniștii au obiectat de multe ori, nu doar asupra formei, dar chiar în privința necesității unei motiuni despre care se putea ușor prevedea că nu va avea șanse de reușită. Și, din nou invariabil, țărăniștii cădeau de acor după multe discuții la sfîrșitul cărora faptul însuși de a fi de acord devenea decizie și părea să treacă înaintea paternității inițiativei. PNTCD a reușit astfel să-și păstreze imaginea de forță politică centrală, speculînd abil puterea numărului de care dispunea în cele două Camere. Dar din această primăvară, la nivelul strict al parlamentului, CDR se limitează la grupul țărănist. PNL nu are deocamdată nici un cuvînt de spus și întregul capital al CDR urmează să fie administrat de țărăniști. Pentru a-și conserva imaginea de forță organizatoare, PNTCD e obligat să preia inițiativa. De

această dată însă a întîrziat, surprins, probabil, de noul rol pe care trebuie să-l joace. Inițiativa în chestiunea grîului a venit, în realitate, tot de la cuplul informal PL '93 - PD, care a cerut, în timpul vacanței parlamentare, convocarea unei sesiuni extraordinare. Emil Constantinescu a semnat atunci, în numele CDR, o declarație confuză, care respingea, implicit, inițiativa și prin care dădea Guvernului un ultimatum ciudat, fără termen precizat. Impresia noastră este că Emil Constantinescu împărtășește ceva din psihologia unui partid neparlamentar și că nu are, în virtutea acestui fapt, promptitudinea și nici acuitatea percepției pretinse de bălălia parlamentară. Nu putem, bunăoară, să pretindem domnului Quintus (care a petrecut trei ani de vacanță parlamentară silită) să fi sesizat primul importanța problemei și mai ales să fi imaginat rapid un mod eficient de acțiune politică. Putem, în schimb, să pretindem acest lucru țărăniștilor. Și mi s-a părut că PNTCD ar fi trebuit să emită în nume propriu un comunicat din care să reiasă modul în care deputații și senatorii PNTCD au gădit oportunitatea unei sesiuni extraordinare. După acel comunicat, semnat de președintele CDR, parlamentarii PNTCD au simțit nevoia să ștergă impresia de apatie și au lansat, probabil în compensație, ideea unei motiunii de cenzură, care, iată, se vede în situația de a nu putea aduna numărul minim de adeviziuni necesare. PAC a-a declarat net împotriva motiunii de cenzură, pronunțîndu-se pentru elaborarea unui proiect

de lege. PD nu poate acuza actualul guvern de existența Romcereal-ului; iar UDMR a fost izolat aproape complet. Mai multe întîrzieri și ezitări de acest fel sînt de natură să știrbească serios prestigiul CDR. Ne aflăm, de altfel, în fața unei false inițiative născute în împrejurările descrise mai sus și care nu au nici o legătură cu fondul problemei. Criza grîului pretinde, într-adevăr, nu dezbateri inevitabil deturabile, ci propuneri precise. Guvernul nu trebuie pus în situația să se apere, răspunzînd unor acuzații cu caracter mai mult sau mai puțin general, ci trebuie constrîns să se pronunțe asupra unui proiect de lege. Dacă singurul argument serios în favoarea unei motiunii, fie ea și motiune simplă, este necesitatea dezbaterii publice a crizei generate de supraproducția din vara aceasta, atunci putem spune că înaintarea unui proiect, care să prevadă desființarea Romcereal-ului, va atena la rîndul ei cea mai aprinsă dezbateri. Țărăniștii au, acum, marea șansă de a veni în întîmpinarea electoratului pe care și l-a dorit dintotdeauna, și care pînă acum i s-a tot refuzat. Mai trebuie să adăugăm că regreturile pe care le exprimă țărăniștii pentru solidaritatea pierdută a Opoziției și toate îndemnulurile patetice care decurg de aici sînt inutile și fără teme. Solidaritatea trebuie să fie, în cazul acesta, o valoare funcțională, și nu una afectivă sau ideologică. În această unitate funcțională poate fi ușor realizată, în momentul în care se formulează o propunere care să adune aspectele comune, iar nu diferențele.

MARȚI 29 AUGUST

• Președintele Bundestagului la București

Doamna Rita Süssmuth, președintele Bundestagului, a apreciat ca pozitive relațiile româno-germane și a arătat că Bonnul va sprijini în continuare procesul de integrare europeană al țării noastre. Liderul german a confirmat totodată că, pentru admiterea în UE, Germania nu face nici o diferență între statele din central și răsăritul Europei.

• Guvernul a aprobat rectificarea bugetului

Printr-o ordonanță guvernamentală a fost adoptată rectificarea bugetului de stat pe anul 1995, vizînd o majorare a bugetelor pentru agricultură și industrie.

• PDSR prezintă prioritățile viitoarei sesiuni parlamentare

Vicepreședintele PDSR, Ion Solcanu, a prezentat lista priorităților legislative ce vor fi luate în dezbateri de Parlament în noua sesiune: amendamentele aduse de Curtea Constituțională la Legea caselor naționalizate, Legea cadastrului funciar, cea a asigurărilor de sănătate și proiectele de amendare a legilor administrației publice locale și a alegerilor locale.

MIERCURI 30 AUGUST

• Ion Iliescu propune Budapestei reconcilierea istorică

Într-un discurs rostit la deschiderea Simpozionului național cu tema „România în vara anului 1940 sub impactul politicii de forță. 55 de ani după Dictatul de la Viena”, președintele Ion Iliescu a propus „conducerea democratică de la Budapesta” elaborarea unei declarații politice privind reconcilierea istorică dintre cele două țări și a unui document juridic care să se constituie într-un cod de conduită bilaterală.

• Continuă dezbaterile asupra „motiunii grîului”

Comitetul Executiv al Convenției Democratice s-a întrunit pentru dezbaterile motiunii de cenzură împotriva guvernului Văcăroiu. Dintre partidele din afara CDR a participat doar PL '93, care a solicitat ca motiunea să cuprindă mai multe elemente de factură liberală. La rîndul său, PD (FSN) și-a exprimat în scris disponibilitatea de a susține motiunea.

JOI 31 AUGUST

• Autoritățile pregătesc o lege pentru retrocedarea proprietăților comunitare

Purtătorul de cuvînt al Președinției a declarat că Ion Iliescu, cu ocazia vizitei ce o va întreprinde la Casa Albă, va arăta că Legea caselor naționalizate urmează să fie reexaminată de Parlament, în textul final urîndu-se să nu se facă nici o discriminare între românii din țară și cei din străinătate. În opinia ambasadorului american la București, Alfred Moses, retrocedarea proprietăților tuturor comunităților depozitate de către regimul comunist (nu numai a celor evreiești) reprezintă o obligație morală pentru statul român.

• Săptămîna politică •

• Opinii despre propunerea de reconciliere româno-ungară

La inițiativa privind reconcilierea istorică româno-ungară, aparținînd președintelui Ion Iliescu, Guvernul de la Budapesta a răspuns că așteaptă mai multe propuneri concrete. În opinia UDMR, reconcilierea româno-maghiară este „necesară și posibilă”.

• Acuzațiile CDR la adresa politicii agrare a Guvernului

În textul motiunii de cenzură adoptate de CDR, prin care se încearcă amendarea politicii agrare a Guvernului, se arată că „criza grîului” a fost generată de incapacitatea Executivului de a asigura funcționarea mecanismelor de valorificare a acestei producții. PD (FSN) a declarat că nu va semna pentru motiune, în schimb o va vota. PAC și-a exprimat ferm poziția de a nu sprijini motiunea, deoarece „guvernul Văcăroiu trebuie lăsat să-și ducă mandatul pînă la capăt, pentru a avea un interlocutor în campania electorală”.

VINERI 1 SEPTEMBRIE

• Max van der Stoep - declarație privind Legea învățămîntului

Înaltul comisar OSCE pentru minorități, Max van der Stoep, aflat în România pentru a se informa despre recent adoptata Lege a învățămîntului, a declarat că aceasta permite, în general, o flexibilitate mare în aplicarea sa. De aceea, oficialul OSCE consideră că România, care a declarat în dese rînduri că respectă standardele internaționale în domeniul educației, va aplica prevederile Legii învățămîntului în conformitate cu aceste standarde.

• PDSR dorește să preia controlul agriculturii

Delegația Permanentă a PDSR a aprobat un document elaborat de Forumul Național al Agriculturii (FNA) cu privire la măsurile ce se impun a fi luate în agricultură pentru rezolvarea „crizei grîului”. Documentul a fost înaintat Guvernului, acesta urîndu-se să devină baza politicii agrare a Ministerului Agriculturii. Delegația PDSR a mai hotărît ca Guvernul să consulte întotdeauna FNA în principalele probleme agricole.

• Grav accident aviatic

Vineri 1 septembrie, în jurul orei 14.00, în apropierea comunei Mogoșești din județul Iași, s-a prăbușit un elicopter aparținînd Ministerului de Interne, toate cele opt persoane aflate la bord decedînd. Printre victime s-au numărat generalul Ion Bunoaica, comandantul Jandarmeriei, colonelul Alexe Mihai, colonelul Flores Aurel, locotenent-colonelul Alexandru Vasile.

Primele estimări asupra cauzei accidentului lasă să se înțeleagă că acesta a fost cauzat de vremea nefavorabilă, deși există mai mulți martori oculari conform cărora elicopterul s-ar fi prăbușit datorită unei explozii la motor.

Toate cele opt cadre ale Ministerului de Interne au fost avansate post-mortem.

SÎMBĂȚĂ 2 SEPTEMBRIE

• Corneliu Coposu cere începerea campaniei electorale

În cadrul ședinței Comitetului Director lărgit al PNTCD, liderul acestui partid, Corneliu Coposu, a declarat că „PNTCD trebuie să guverneze țara” și, de aceea, „bătălia electorală trebuie să înceapă de pe acum”. În discursul său, Coposu s-a referit și la imaginea externă a României (lucruri de care sînt răspunzător Guvernul și diaspora maghiară), și la frîntămîntele din PNTCD, pe care le consideră datorate unor nemulțumiri de ordin personal.

• PUNR anunță intenția de a modifica Constituția

În cadrul Consiliului Național al PUNR, desfășurat la București, s-a anunțat intenția acestui partid de a propune o serie de măsuri pentru sporirea eficienței și a prestigiului Parlamentului. PUNR anunță că va declara revizuirea Constituției în privința sistemului parlamentar bicameral, sugerînd posibilitatea renunțării la una din Camere sau reducerea numărului de mandate.

• Prima manifestație din cadrul protestelor UDMR

La Odoerhei Secuiești, peste 10.000 de maghiari au protestat împotriva actualei Legi a învățămîntului. Președintele UDMR, Markó Béla, a declarat că maghiarii din România vor să fie consultați în problemele care îi privesc direct și, în plus, intenționează să înființeze institutul de învățămînt propriu.

LUNI 4 SEPTEMBRIE

• Motiunea de cenzură a CDR va deveni motiune simplă

Purtătorul de cuvînt al PNTCD, Radu Vasile, a arătat că, deoarece motiunea de cenzură „Agricultura” nu va putea întruni numărul necesar de semnături (PAC și PSDR refuză să o semneze, iar PD și UDMR nu s-au pronunțat încă), aceasta se va transforma în motiune simplă, care va avea același conținut: critici la adresa politicii agrare a Guvernului Văcăroiu.

• A început o nouă sesiune parlamentară

În Camera au absentat 157 de deputați dintr-un total de 343. Alegerea noilor Birouri permanente ale Parlamentului a constituit debutul sesiunii parlamentare de toamnă. Cea mai mare surpriză o constituie alegerea lui Ion Rațiu (PNTCD) ca vicepreședinte al Camerei Deputaților, în ciuda recomandării liderului țărănist, Corneliu Coposu, care dorea încredințarea acestui post lui Mircea Ciuraru.

• Proclamație PSM pentru concilierea Stîngii

Prim-vicepreședintele PSM, Adrian Păunescu, a prezentat o proclamație în care se apreciază că există condiții pentru reconcilierea tuturor mișcărilor social-democrate, socialiste, muncitorești și comuniste. În proclamație se mai cere amnistierea foștilor membri ai CPEx și ai ofițerilor de securitate judecați conform legilor adoptate după 1989, pentru fapte petrecute înainte de 1989. Pe de altă parte, PSM cere Guvernului realizarea unui mecanism de planificare-prognoză, anunțînd că aceasta este „ultima clipă” cînd guvernul Văcăroiu mai poate opri prăbușirea economică a țării.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

ILIE ȘERBĂNESCU

Cu toate pînzele sus, spre modelul latino-american!

Caraghiosful în România domnilor Iliescu și Văcăroiu este că pe cit oficialii bat toba mai puternic despre „componenta socială” a economiei și societății către care dinții insistă să urmăresc să conducă țara, pe atât această componentă devine în realitate mai firavă sub impactul necrutător al tendințelor din realitatea cotidiană, care vorbesc despre cu totul altceva decît despre ceea ce autoritățile de la București și susținătorii lor din Parlament pretind că au ca preocupare și obiective.

Fapt este că de peste cinci ani dl. Iliescu, împreună cu oficialii săi cu care a guvernat în variate formule, a jucat în clar o carte de suprafață populistă, care să lase impresia dedicării nedezeaminate „oamenilor muncii”, pentru a folosi o expresie mult uzitată pe vremuri. A recurs imediat după preluarea puterii la măsuri de cîștigare a bunăvoinței populare, pe care însă starea economiei nu le putea susține. A stimulat abil pornirile cultivate ani de zile de propagandă comunistă împotriva „foștilor” boieri și patroni. A apelat la un detașament de bază al clasei muncitoare – minerii – ca să facă ordine în Capitală, acopia fiind folosită tocmai împotriva „foștilor” și a tuturor opoziționiștilor. A cîștigat alegerile exact pe mîna impresiei inoculate celor mulți că li va avea în vedere ca nimeni altcineva. A dat senzația că este „de-al lor”, reușind, pare să nu aibă concurent real în confruntările electorale. A lăsat în mod deliberat în ceață problema fundamentală a obiectivului țintă către care ar urma să se îndrepte România. Nici acum nu se știe exact ce tranziție traversăm pentru ca nu cumva să dea impresia că – după o jumătate de secol de „dictatură a clasei muncitoare” – România s-ar întoarce la dominația capitaliștilor.

Cînd au simțit că nu mai pot evita să spună ceva, dl. Iliescu și ai săi au inventat obiectivul „economiei sociale de piață”, care se găsește prin arsenalul social-democrațiilor occidentale, dar care nu are nici o relevanță pentru realitățile românești. Acest concept a urmărit să dea expresie încercării social-democrate de a tempera în scopuri sociale efectele de inegalitate pe care funcționarea economiei în condițiile mecanismelor de piață le antrenează. În România nu funcționează însă o economie de piață. Abia după ce s-ar crea preponderența în economie sectorului privat, în România se va putea discuta alegerea unui model anume de economie de piață. Și, de ce nu, chiar cea „socială”. Dacă se încearcă realizarea unei economii sociale de piață venind dinspre comunism, și nu dinspre capitalism, se riscă a nu se mai ajunge vreodată la o economie de piață și se pierde și orice

șansă de a realiza „componenta socială”, mai precis de a obține acea funcționare eficientă a economiei, care să permită a și exista ceea ce să fie apoi împărțit mai echitabil după criterii sociale. Acest risc a apărut în mod clar în România. Blocarea reformelor către o economie de piață – pe care guvernarea o justifică tocmai cu necesitatea de a nu se depăși suportabilitatea socială – închide de fapt drumul spre performanțe. Ca urmare, nici nu se poate aștepta vreo sporire a resurselor pentru finanțarea „componentei sociale” trimbițate.

Către o societate fără clasă mijlocie

Și astfel, în timp ce dl. Iliescu și ai săi au cîștigat alegerile și și-au consolidat puterea, lăsînd abil să se înțeleagă cum că ghid le-ar fi modelul social-democrat de tip scandinav, societatea românească se îndreaptă exact în direcția opusă, a modelului latino-american de capitalism, caracterizat de cele mai dramatice discrepanțe sociale, cu o pătură subțire de bogați în contrapondere cu marea masă a populației trăind comparativ în pauperitate. Semnele înaintării cu pași repezi spre acest tip de societate sînt cu atât mai evidente cu cît deplasarea are loc dinspre o societate de tip egalitarist.

Încercarea disperată și absurdă a celor ce au preluat puterea în '89 de a opri într-o primă fază, din motive ideologice și electorale, lansarea și dezvoltarea proprietății private, s-a transformat treptat – dar, istoricește vorbind, destul de rapid – într-o strategie subterană de manevră politică a procesului privatizării, cu scopul aproape nedismulat al acapărării integrale și definitive (pentru ei și clientela lor politică) a puterii economice. După care, evident, nu va mai conta aproape nimic!

În ambele faze – atât în cea inițială, cît și în cea care se derulează acum – nu și-a găsit și nu-și găsește loc dezvoltarea micii întreprinderi. Mica întreprindere – care nu poate fi confundată cu buticurile desfășcînd produsele soldate de prin țări care se respectă – a fost și este înăbușită în România. Nu are la dispoziție spații (fizic vorbind) în care să funcționeze, toate spațiile industriale fiind păstrate de stat sau fiind înstrăinate numai către marii clienți politici ai Puterii. Și, pentru întreprinzătorii care s-ar aventura să desfășoare activități reale de producție, nici o facilități fiscală sau financiară cu adevărat semnificativă nu există.

Proprietatea privată există practic numai în agricultură și numai asupra pămîntului. Existența sa – de altfel în cea mai mare parte fără confirmare juridică – este lipsită de semnificație

în măsura în care echipamentele, fertilizantele, serviciile agricole și de desfacere au rămas de stat. Sectorul particular operează doar în comerț; iar acolo, nu în cadrul unor infrastructuri proprii, acestea continuînd a aparține statului. Sectorului particular i se trece în cont o participare de circa 15% din activitățile neagricole. Dar ponderea sa în capitalul folosit în aceste activități nu trece, probabil, nici măcar de 5 procente. Cele mai multe activități private se desfășoară în localuri și pe terenuri proprietate de stat, ceea ce face aceste activități dependente masiv de autoritatea statală. Nu există circuite private complete: aprovizionare-produție-desfacere. Deosebirea față de trecut este că aceleași – și numai aceleași – produse de stat sînt acum comercializate parțial și prin societăți private, care nu dețin însă decît un firav capital fix. Aceasta pînă cînd întregi structuri productive de stat vor intra în posesia clientelei politice a Puterii.

Privatizarea și marea împărțea

Se poate spune că s-a intrat de acum într-o nouă etapă. După ce au fost distribuite în sistem clientelar drepturile de import pe banii statului pentru produsele principale (energie, combustibil, cereale), precum și felile cele mai importante din tortul ce oferă acces la valută la exporturilor de produse realizate în întreprinderile de stat, se trece la marea împărțire a capitalului fix. Toate activele ce conturează măcar o perspectivă de profit vor fi însușite în sistem clientelar, relativ în scurt timp.

Un rol important îl va juca programul guvernamental de privatizare. Pe de o parte, acesta rezervă anumite întreprinderi unor grupuri de interese sub paravanul legalizat al plasamentelor către „investitori strategici”. Pe de altă parte, duclînd, prin schema „un om-un coupon-o întreprindere”, la pulverizarea proprietății și deci la excluderea deciziei în segmentul majori-

tar destinat dobîndirii de acțiuni pe certificate și cupoane, programul guvernamental de privatizare permite potențaților zilei, prin achiziționarea doar a unui segment minoritar de acțiuni (altfel spus contra bani puțini) să obțină controlul asupra întreprinderilor. Mai ales că, potrivit unei Ordonanțe a guvernului, active și acțiuni ale întreprinderilor pot fi cumpărate și cu plata în rate. Tot ceea ce nu oferă șansă de profit va fi lăsat în seama statului. Și se va face în continuare caz de „componenta socială” spre a justifica subvenționarea industriilor și întreprinderilor neviabile de către stat, deși, evident, întreținerea lor, ca și acum, va rămîne pe mai departe pe seama populației.

Nefericirea acestei strategii a marii împărțeli este că elimină din start și pe parcurs posibilitatea dezvoltării micii întreprinderi și deci a unei clase mijlocii. Și astfel nu va exista baza unei societăți de tip social-democrat (pe care o evocăm aici doar pentru că reprezentanții Puterii actuale pretind că spre ea aspiră).

Construirea unor noi dinastii

Puterea actuală s-a străduit propagandistic din răsuputeri să desfășoare trimiterile septuagenarilor țărăniști la anii interbelici ca năzuință și model de inspirație. Aceiași 70-80% săraci – indiferent dacă orășeni sau săteni – vor fi opuși, însă, unei burghezo-moșierime, de dată asta nefanariotă, ci get-beget românească.

Noile dinastii se construiesc acum pe filiații ale nomenclaturii comuniste și fostelor servicii secrete. Căci pentru afaceri este nevoie de bani, cunoștințe și informație. Și poțini sînt alții decît cei menționați care să dețină aceste atuuri. Deși de altă stirpe, deși galonată a fi de stînga și nu de dreapta, deși considerîndu-se de orientare social-democrată și nu liberală, noua burghezo-moșierime are același apetit ca și cea din trecut pentru traiul de lux, pentru consumul de produse fine, pentru automobilele Mercedes Benz, pentru concedii la Paris și pe Coasta de Azur.

Este, de altfel, motivul pentru care există o piață înfloritoare pentru produse de lux, pentru vile și apartamente de lux, pentru cazinouri și restaurante de lux. În aceste condiții, una din consecințele care, ca și în trecut, afectează șansele de dezvoltare este pierderea funcției sociale a capitalului. Acesta este rulat în afaceri cu profit rapid – de cele mai multe ori de ordin speculativ – și nu în activități productive cu cîștig pe termen lung și cu impact social semnificativ.

Să nu ne mirăm că în România nu se învrednicește nimeni să promoveze ceea ce în toate țările ce au cunoscut într-adevăr o dezvoltare remarcabilă a constituit cheia reușitei: produsele pentru oamenii cu cîștiguri medii, locuințele pentru oamenii cu cîștiguri medii, restaurantele pentru oamenii cu cîștiguri medii. Preocuparea în acest sens nici nu poate să existe, pentru că acești oameni nu există.

Absența clasei mijlocii înseamnă piață internă restrînsă și deci slabe perspective, pentru că economia este lipsită de o bază de masă pentru dezvoltare.

GABRIEL ANDREESCU

Serbia: atracția unui anti-model

Cu cinci ani în urmă, cu ocazia războiului din Golf, Guvernul de la București a făcut mai multe gesturi care arătau susținerea necondiționată, de către România a intereselor occidentale (trimiterea în zonă a unui spital de campanie, participarea la embargoul declarat de către ONU etc.). Acest comportament costa România: pierderi comerciale, sistarea de către Irak a plății datoriilor sale. Dar în 1990 comportamentul oficialităților române sugera chiar o grabă în a manifesta simpatii, în special față de Statele Unite. Povara financiară era considerată nesemnificativă în raport cu câștigul politic.

România s-a alăturat, începând cu 1992, embargoului împotriva Serbiei și Muntenegrului. Entuziasmul asocierii la poziția UE sau NATO – organisme la care România a făcut cerere de aderare – a scăzut însă continuu. În 1993 președintele Ion Iliescu a făcut o vizită la Belgrad, iar miniștrii de Externe s-au întâlnit la rîndul lor de mai multe ori. S-au făcut, atunci, referiri la tradiția de prietenie româ-

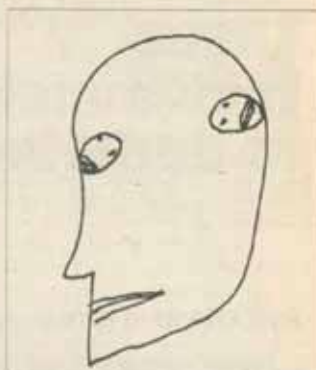
no-iugoslavă și la necesitatea ridicării embargoului. Anul 1994 a fost deschis însă altor preocupări diplomatice.

Ceva s-a întâmplat în 1995. Nimic ciudat că manifestările pro-sirbești au fost mediatizate după eșecurile diplomatice care afectau șansele de integrare ale României în structurile euro-atlantice. Înainte Mergătorul Bisericii ortodoxe române a deschis seria contactelor cu autoritățile sirbe, prin vizita făcută la Belgrad și la Pale. S-a vorbit despre frățeasca legătură dintre cele două Biserici - prea devreme pentru a se putea uita implicarea Bisericii ortodoxe din Serbia în aprinderea pasiunilor care au avut ca rezultat războiul sîngeros din zonă. Vizita Patriarhului Teoctist sugerează o comuniune culturală între cele două țări, și dorința dezvoltării relațiilor pe această linie. Nu trebuie omisă, de asemenea, prezentarea în cele două state a Bisericii ortodoxe drept **Biserica națională** - concepție în contradicție cu viziunea modernă despre societate. (Într-un recent raport al Uniunii Europene se enunță că Parlamentul eu-

ropean este îngrijorat de creșterea fanatismului și intoleranței într-un număr de regiuni ale lumii, apariției unor legi fundamentate religios, care sunt contrare principiilor neutralității și secularismului, principii fundamentale pentru un stat constituțional".) De altfel, art. 9 alin. (1) din Legea învățămîntului, care introduce învățămîntul religios obligatoriu în școala primară („salvat”, e drept, printr-o ciudată interpretare a Curții Constituționale) este prima încercare de a viola caracterul secular al statului român.

Problematica națională nu are, din fericire, aceeași încălcare istorică și aceeași prelungire în prezent, în cele două state. Dar nu mai puțin, crearea de tensiuni și conflicte a constituit baza politicii regimurilor post-comuniste în ambele țări. Un trecut esențial diferit explică de ce exhibarea mediatică a ororilor istorice (cea mai nouă demonstrație este expunerea Președintelui Ion Iliescu, la împlinirea a 55 de ani de la Dictatul de la Viena, plină de incitări resentimentare, în spatele unei demagogice și diluante propuneri de reconciliere româno-maghiară) va avea, în România, rezultate mai puțin dramatice.

Acțiunile diplomatice în zona iugoslavă s-au intensificat în ultimile săptămîni. Turneele președintelui Camerei Deputaților, Adrian Năstase, și ministrului Afacerilor Externe, Teodor Meleșcanu, propunerile des repetate privind ridicarea necondiționată a

embargoului (moderate doar prin Declarația de la Ioanina) arată o proaspătă simpatie pentru regimul din Serbia și Muntenegru, și o distanțare de politica occidentală. Așa se susțin oare cererile noastre de aderare la UE și NATO? Este întimplător că aceste poziții reflectă, prin la identitate, opinia Moscovei? Există cu siguranță și o viață diplomatică ascunsă asupra căreia nu are rost să speculăm. Ceea ce se vede însă, evident, este schimbarea continuă a stilului politicii guvernamentale românești, atracția pe care o exercită mai nou, nu spațiul de civilizație occidental, ci Serbia. Serbia nu are cum să devină pentru nimeni un model. Dar pentru anumite minți, care nu-și au locul într-o lume a toleranței și prosperității, ea poate fi atractivă ca anti-model.

Una din dificultățile largirii NATO este efectul asupra Rusiei. Mulți ruși văd NATO ca un vestigiu al războiului rece, implicit direcționat împotriva țării lor. Ei susțin că au desființat alianța lor militară (Pactul de la Varșovia) și se întreabă de ce Vestul nu face același lucru. Pentru ei planul NATO de a accepta de noi membri seamănă cu un vot de neîncredere al Vestului pentru actualele reforme din societatea rusă și îi determină să considere că Rusia este încă subiect al unei politici de reținere din partea Occidentului. Aceste păreri sînt exploatate atît de elementele conservatoare, reacționare care folosesc perspectiva largirii NATO ca pe o dovadă că Vestul vrea să umilească Rusia, să o mențină slabă, urmărind distrugerea ei, cît și de reformiști, care doresc consolidarea democrației în Rusia și integrarea Rusiei în Vest, dar au, de asemenea, tendința de a se opune largirii NATO.

Sînt doi factori importanți care nu trebuie ignorați atunci cînd se vorbește despre largirea NATO. În primul rînd, NATO este și va rămîne pentru viitorul apropiat o alianță militară și un pact defensiv colectiv. În al doilea rînd, NATO trebuie să fie pregătit și pentru cazul în care Rusia ar abandona democrația și s-ar întoarce la comportamentul internațional amenințător care a caracterizat de cîteva ori istoria ei, mai ales în perioada sovietică. Incertitudinea în ceea ce privește viitorul Rusiei este un factor important în luarea de decizii pentru securitatea Europei.

„Dacă Rusia va avea un curs de reforme interne, va respecta independența vecinilor și va coopera cu Vestul, NATO va continua să evolueze în direcția de inclusivitate maximă. Dacă reforma în Rusia eșuează, NATO va fi prezent pentru a asigura apărarea colectivă a Alianței”, a declarat Secretarul Apărării, William Perry.

Cel mai important motiv pentru acceptarea de noi membri de către NATO este nevoia de a crea o barieră în calea posibilităților de revenire a agresiunii Rusiei. Și Rusia are motive întemeiate să susțină extinderea NATO în zone de stabilitate politică în Europa Centrală, pentru că de două ori în

STROBE TALBOTT
Subsecretar de stat
la Departamentul de Stat
al Statelor Unite

De ce ar trebui NATO să se extindă

IV

acest secol a suferit din cauza instabilității din regiune.

Teama de un nou imperialism rus este motivul esențial pentru care cauză locuitorii Europei Centrale sînt grăbiți să intre în NATO.

Unii critici ai deciziei de largire NATO avertizează: dacă NATO admite noi membri, Rusia va presupune „că lațul i se strînge în jurul gîtului” și va lua contramăsuri defensive (dacă nu chiar ofensive), întărindu-și forțele armate, crescînd presiunea asupra republicilor foste sovietice. Deci, ar fi mai bine ca NATO să fie înghețat în actuala formă, alianța n-ar trebui să se extindă pînă cînd guvernul rus nu dă clar semne de agresivitate.

Punctele principale pe care NATO, totuși, le-a propus conducătorilor ruși în discuțiile asupra viitorului securității europene sînt următoarele:

1. Largirea este pe cale de a se produce; amenințările nu vor face decît să intensifice suspiciunile referitoare la intențiile și viitorul Rusiei.; 2. Descrierea largirii NATO de către Rusia în termeni alarmiști va întări linia dură; 3. NATO și virtual toate țările europene vor încuraja implicarea activă în numeroasele angajamente și programe existente în

care Rusia este, sau poate fi, un participant cu drepturi depline (de exemplu Parteneriatul pentru Pace și OSCE); 4. NATO dorește să continue înțelegerea politică și aranjamentele cu Rusia pentru continuarea cooperării și coordonării.

În ciuda rezervelor cu privire la largire, președintele Elțin și guvernul de la Moscova au acceptat să devină membri plini în Parteneriatul pentru Pace.

Este important ca negocierile dintre NATO și Rusia să continue. Dacă (așa cum i-a promis președintele Clinton președintelui Elțin) dialogul NATO-Rusia continuă în paralel cu largirea treptată a Alianței, cele două procese pot duce la atingerea unui țel mai înalt asupra căruia să cadă de acord NATO și Rusia – acela de a menține Europa nedivizată și de a promova integrarea pan-europeană. În același timp, dezvoltarea unei relații din ce în ce mai cooperante între NATO și Rusia ar trebui să fie întîmpinată cu bucurie de state (Țările Baltice și Ucraina) care se tem să nu fie prinse – dacă nu sînt incluse în prima oră a doua etapă a extinderii NATO – între o Alianță în expansiune și Rusia. Este evident că abilitatea acestor state de a-și menține independența și de a-și continua propriile reforme va avea un impact important asupra viitorului Europei.

Indiferent dacă o națiune va hotărî să devină sau nu membră a Alianței, ea poate contribui în viitorul apropiat la Parteneriatul pentru Pace ca forță de cooperare și reconciliere în Europa.

Administrația Clinton recunoaște că extinderea NATO implică capcane și riscuri și că, dacă nu este minuit cu abilitate și chibzuință, procesul extinderii NATO ar putea crea noi tensiuni și acindări. Însă a îngheța NATO în configurația sa din perioada din războiul rece ar constitui o uriașă greșală, un pas înapoi major atît pentru statele democratice care speră să se alătore Alianței cît și pentru interesul american în susținerea instituțiilor democratice.

Text publicat în
„New York Review of Books”, 10.08.1995
Traducere de LAURA TOMA

Legea Învățămîntului în dezbatere

ÈVA GYÌMESI (UDMR Cluj)

Pe lângă argumentele care au fost enumerate deja de mai multe ori de către liderii UDMR cu privire la caracterul restrictiv sau chiar discriminatoriu al noii Legi a Învățămîntului, mai există și alte argumente mai puțin cunoscute, dar care, probabil, ar merita mai multă atenție. Aș dori să evit să răspund după aceeași logică ca și pînă acum, mai ales că am experiența că, oricît de raționale ar părea cauzele protestului nostru, nu prea reușim să ne face înțelegi de către concetățenii noștri români. Or, noi sintem foarte interesați ca opinia publică românească să fie informată cît mai corect și să privească cu bună credință strădaniile noastre.

Permitteți-mi de aceea ca, în loc să luăm mecanic fiecare paragraf citat de către dvs., să dau mai întîi o explicație în ansamblu, un fel de *background* psihosocial al poziției noastre față de această Lege, care, în loc să asigure pentru toată lumea și fără echivoc dreptul de a învăța în limba maternă, conține îngrădiri mai mult sau mai puțin ascunse cu privire la minorități. Totodată, de la început aș dori să exclud intenția – atribuită deseori greșit – maghiarilor cum că noi am refuzat însușirea limbii române. Din contră, aș vrea să formulez cît mai clar punctul nostru de vedere cu privire la însușirea limbii majorității și cunoașterea istoriei și culturii românilor.

În primul rînd mie cel puțin mi se pare ciudat că, în articolul 8 al Legii, în paragrafele 1, 2 și 3, se vorbește atît de „diferențiat” despre învățămîntul în limba română și învățămîntul în limba maternă a minorităților. De parcă nu ar fi unul și același lucru, lucrul cel mai firesc, ca și copiii majoritari și cei minoritari să aibă posibilitatea de a învăța în limba lor maternă. Oricum, inconsecvența în terminologie între alineatele 1 și 2 pare a fi o contradicție. Alineatul 1 suna sentențios („Învățămîntul de toate gradele se desfășoară în limba română”), după care alineatul 2, pare că exprimă dreptul minoritarului de a învăța în propria sa limbă maternă, de parcă acest drept ar fi ceva ieșit din comun, un fel de privilegiu. Adevărata egalitate de șanse ar fi fost exprimată mult mai adecvat, de exemplu, în felul următor: „dreptul tuturor cetățenilor de a învăța în limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruiți în această limbă sînt garantate” ș.a.m.d.

Șanse egale, dar nu pentru toți

Această egalitate însă nu pare a fi garantată din mai multe motive.

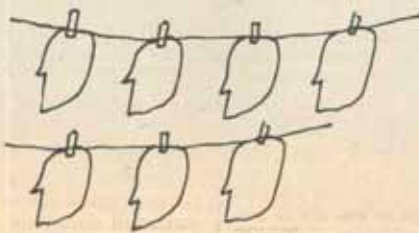
De exemplu, chiar în alineatul 1 se mai află o frază care dă de gîndit tuturor maghiarilor, care dintr-un trecut foarte apropiat cunosc „tehnicile” prin care părinții maghiari din comune și sate locuite aproape în totalitate de această minoritate erau „lămurii” să-și înscrie copiii în clase cu predare în limba română. Mulți concetățeni de-ai noștri, poate, nu știu că – potrivit datelor ultimului recensămînt – numărul localităților în care proporția maghiarilor depășește 90% este de 483. În 338 dintre acestea trăiesc mai puțin de 10 români, Legea, totuși, stipulează formarea de clase cu limba de predare română în fiecare localitate, inclusiv satele și comunele sus-amintite. În schimb nu are nici un articol care garantează formarea de clase cu limba de predare a minorităților oriunde trăiesc ei și oriunde ei sînt doritori să aibă acest drept. Or, trebuie să arăt și faptul că 710.438 maghiari (mai mult de o treime a totalului de 1.624.959 cîți au fost înregistrați) trăiesc în localități în care proporția lor rămîne sub 50%. Dacă se pot organiza oriunde clase elementare cu 3-4 copii români, egalitatea de șanse ar însemna să se formeze astfel de clase excepționale și cu elevi minoritari, care optează pentru limba lor maternă.

De multe ori se spune că egalitatea de șanse pentru minoritari se poate realiza numai dacă ei își însușesc limba română la un nivel satisfăcător.

Sînt de acord. Dar foarte rar se vorbește de modul cum limba română ar trebui să fie predată pentru cei care s-au născut într-o ambianță lingvistică și culturală diferită. Predarea limbii române ar putea deveni mult mai eficientă dacă s-ar ține cont de faptul că sînt foarte mulți copii minoritari, care abia la școală au primul cuvînt românesc. Pentru ei am avea nevoie nu numai de o metodică adecvată de predare a limbii, dar și de manuale speciale, fiindcă, oricum, pentru acești elevi, după limba maternă, limba română este a doua limbă. Pentru ei am avea nevoie de foarte buni profesori de limba română, specializați în predarea limbii ca limbă străină. (Dacă la noi există astfel de profesori pentru arabi, greci, studenți de diferite naționalități din străinătate, de ce nu s-ar putea asigura un efectiv adecvat și pentru copiii minoritari?) Cu o metodologie potrivită, atrăgătoare și cu manuale bine adaptate, fiecare copil ar putea să învețe românește pînă termină clasa a opta. La ora actuală însă – nu știu din ce considerente – se presupune că, de exemplu, un copil maghiar de 10 ani poate să se exprime la fel de bine românește ca și copiii români de aceeași vîrstă. Practic, acest lucru se concretizează în faptul că este nevoit ca din clasa a cincea să învețe din manuale identice cu cele ale majoritarilor. Ceea ce nu duce la scopul dorit. Din contră, elevul este supraincercat, nu înțelege anumite expresii, are multe eșecuri la lecții, se descurajează, și pînă la urmă pierde dorința de a învăța această limbă.

Or, toată lumea ar avea interesul ca însușirea limbii române să nu fie numai o obligație impovăratore, ci calea cea mai firească de a se putea integra în societate fără complexe.

În legătură cu articolul referitor la liceele sau

Care dintre principalele obiecții aduse de UDMR Legii Învățămîntului vi se par justificate și care nu? Argumentați răspunsul.

- 1) Istoria românilor și geografia României se predau și se examinează doar în limba română în învățămîntul gimnazial și liceal (art. 120).
- 2) Învățămîntul superior se poate desfășura în limbile minorităților doar în domeniile pedagogic și artistic (art. 123).
- 3) Noua lege exclude posibilitatea reînființării Universității Bolyai din Cluj și a înființării de licee sau universități de stat cu predare în limba maghiară (art. 119).
- 4) Examenele de admitere și concursurile de absolvire se pot susține în limbile minorităților doar la școlile, clasele și specializările cu predare în limba acestora, ceea ce limitează șansele tinerilor minoritari (art. 124).
- 5) Noua lege exclude posibilitatea retrocedării școlilor confesionale maghiare, naționalizate în 1948 (art. 166).
- 6) Învățămîntul profesional și postliceal se desfășoară doar în limba română (art. 122).

școlile profesionale (vocaționale) pe care li considerăm discriminatoriu, fiindcă stipulează exclusiv limba de predare română, de multe ori se aduce contraargumentul că însușirea în limba maternă a unei meserii ar împiedica reușita în viață a tînrului, ar diminua competitivitatea lui printre colegii majoritari de aceeași meserie. Nu vreau să învinuiesc pe nimeni cînd îmi permit să constat o oarecare demagogie: dacă la vîrsta de 10-11 ani un elev minoritar este considerat atît de „competitiv” încît i se impune să învețe pînă în clasa a XII-a din același manual de limbă și literatură ca și colegii majoritari, de ce se pune după aceea sub semnul întrebării dacă cunoaște sau nu „limba oficială” în suficien-

tă măsură ca, după însușirea în limba maternă sau în oricare limbă a unei meserii (timplar, lăcătuș, electrotehnician, pădurar etc.), să se poată angaja la o firmă, indiferent cine ar fi patronul. Este foarte puțin probabil că în loc să-și exercite meseria va trebui să țină prelegeri.

De asemenea, mi se pare exagerată „grija” pentru tinerii aparținînd unei minorități, care au dat bacalaureatul și din limba și literatura română, că nu se vor putea autodetermina în profesia aleasă dacă nu vor învăța românește în cadrul unei universități. Îmi aduc aminte, de exemplu, de cei aproape 60 de tineri medici maghiari care, în anii '80, după ce au urmat studii în limba maghiară la Tîrgu Mureș, au fost repartizați exclusiv în ținuturi românești, de exemplu în județul Suceava, și nimeni de acolo nu s-a plîns de incompetența lor profesională. Din contră, oamenii simpli și-au dat seama de conștiințozitatea cu care au fost tratați, și au regretat faptul că după '89 acești medici s-au întors aproape cu toții pe pămîntul natal. (Sînt în temă datorită faptului că soțul meu – pe atunci fiind jurnalist – le-a făcut vizite de mai multe ori.)

Istoria românilor sau a României?

Iar acum să trecem la obiecțiile în legătură cu predarea în limba română a istoriei românilor. Sper că nu mă veți înțelege greșit. Trebuie știut că, din punct de vedere lingvistic, cultural și al tradițiilor istorice, minoritarii din Transilvania aparțin altor națiuni care își au istoria lor proprie în Bazinul Carpatin, dar niciodată nu li s-au asigurat condiții ca să-și cunoască propria istorie. Sînt obligați însă să învețe numai și numai istoria românilor. Această denumire exclude sau ascunde existența culturii minorităților din această țară, care de fapt este acum și patria lor. Istoria României ar fi, poate, titlul adecvat al acestei discipline în care ar fi echitabil să se trateze și istoria celorlalte comunități naționale, care – sub o formă sau alta – au contribuit și ei la dezvoltarea valorilor materiale și spirituale pe aceste meleaguri.

Iar problema predării exclusiv în românește a istoriei (și geografiei) României provoacă aceeași nedumerire psihopedagogică ca și cele sus amintite. Este cert că obligativitatea însușirii acestor cunoștințe în limba statului urmărește în primul rînd scopuri politice. Dar nu vîd de ce elevii minoritari nu ar putea să învețe aceste cunoștințe în limba lor maternă. Este oare un fapt „periculos” din punct de vedere politic că sînt foarte multe localități și zone geografice cu mai multe denumiri vechi, în diferite limbi? De ce se impune și aici obligativitatea limbii române?

TUDOR DUNCA (PNȚCD)

Abordarea problemei minorităților și în special a minorității maghiare constituie o problemă foarte importantă și delicată în același timp a politicii românești din acest moment și de viitor. În această idee, Legea Învățămîntului ar fi putut să fie mai bine făcută, mă gîndesc la faptul că există o mentalitate de minoritar, care nu trebuie neglijată. Această mentalitate a existat și în Ardealul de Nord după 1940, deci după Dictatul de la Viena în rîndul minorității române. Cred, prin urmare, că trebuie dată o mare atenție mentalității de minoritate a maghiarilor. Legea în sine nu are probleme grave, discriminatorii, dar, în anumite nuanțe, ar fi fost bine să țină seama de această mentalitate. O altă problemă pe care o ridică Legea învățămîntului este faptul că în anumite domenii s-a renunțat la niște drepturi cîștigate deja de minoritatea maghiară. Nu e vorba de lucruri esențiale, dar există ideea că un drept cîștigat este cîștigat pentru totdeauna. Și atunci a iritat faptul că s-a mers înapoi în unele privințe față de legea veche – mă refer la pierderea dreptului de a se susține examenul de admitere în limba maternă la orice fel de facultate și la învățămîntul profesional.

1) Cred că nu este o problemă majoră faptul că Legea prevede ca istoria românilor – și era mai bine să fie denumită Istoria României, pentru a lua în considerare și rolul minorităților în istoria acestui spațiu geografic – și geografia României se vor preda doar în limba română. Indiferent de apartenența națională, un cetățean al unei țări trebuie să stăpînească suficient de bine limba celei țări și datele importante ale istoriei și geografiei ei. E bine ca și cetățeanul de naționalitate maghiară să știe numele românești ale unor localități, domnitori etc., ceea ce nu exclude posibilitatea de a le cunoaște și în limba maghiară.

Cînd ne referim la minorităţi, e necesar să ţinem cont de două desiderate. În primul rînd, cetăţeanul de altă naţionalitate să se simtă în România la el acasă, să nu fie cetăţean de rangul doi. În al doilea rînd, pretenţia justificată a statului ca el să vorbească suficient de bine limba oficială, ceea ce, în fond, este şi în interesul lui.

2) Disputa care a avut loc în legătură cu universităţile în limba maghiară mi se pare însăşi de mică importanţă. În momentul de faţă, învăţămîntul superior se poate desfăşura în limba minorităţilor pentru domeniile pedagogic şi artistic şi sînt admise şi cele două facultăţi de medicină şi stomatologie de la Tg. Mureş. Aceste facultăţi există deja, ceea ce nu este un lucru neglijabil. E adevărat că am fi putut să admitem mai multe facultăţi, deci formularea legii să fie mai puţin restrictivă. Nu trebuia exclusă din principiu posibilitatea unor alte facultăţi în limba minorităţilor, pentru că pînă la urmă problema este dacă sînt suficienţi studenţi ca să justifice existenţa unei facultăţi. Acesta cred că ar fi fost un criteriu mai practic.

3) Am discutat cu mai mulţi deputaţi ai UDMR cu privire la reînfiinţarea Universităţii Bolyai şi cred că este bine să înţelegem şi punctul lor de vedere. Ei doresc aşa de mult un învăţămînt cu unităţi separate pentru că, susţin ei, există o tradiţie maghiară a unui sistem de educaţie complet de la grădiniţă pînă la universitate. Eu cred că este contraproductivă separarea completă a învăţămîntului. Dacă există unităţi şcolare care au şi secţie română, şi secţie în limba maghiară, nu văd de ce ar fi rău acest lucru, de ce trebuie neapărat să ne separăm. Segregarea poate că este bună pentru păstrarea identităţii, deşi nu este indispensabilă, dar duce şi la o despărţire, la lipsa comunicării şi asta este foarte important. Un exemplu personal: am absolvit acum 25 de ani liceul Dragoş Vodă din Sighetu Marmaţiei şi, de curînd, am făcut împlinirea aniversară. Colegii noştri din clasa maghiară au ţinut în mod deosebit să aniverseze cu o săptămîină înainte, ceea ce mi s-a părut un lucru greu de înţeles, pentru că noi ne-am înţeles totdeauna bine. Acolo n-au fost niciodată probleme interetnice. Cred însă că, dacă există dorinţa şi condiţiile înfiinţării unor facultăţi de limbă maghiară, ar trebui să se dea acest drept.

4) Problema examenelor de admitere şi a concursurilor de absolvire constă în faptul că aici s-a făcut un pas înapoi faţă de ceea ce exista chiar în vremea comuniştilor. Cred că lucrurile s-ar fi putut lăsa aşa cum erau, mai ales că nu presupuneau eforturi foarte mari. Am discutat cu diverşi profesori universitari care mi-au spus că a asigura unor tineri posibilitatea de a da examen în limba maternă nu comportă dificultăţi exagerate. Dar, revenind la cele spuse anterior, nu este bine şi necesar ca elevul care termină liceul – deci nu elevul mic – să ştie suficient de bine limba statului? Din acest punct de vedere cred că prevedererea actualei legi nu este atât de vexatorie.

5) În legătură cu şcolile confessionale, problema nu e exclusiv a minorităţii maghiare. Au existat şi şcoli confessionale româneşti în Transilvania – şcoli greco-catolice şi ortodoxe. La fel ca şi în celelalte probleme de reparare a abuzurilor comise cu multă vreme în urmă, este greu de spus cum anume se poate face o restituire în integritate. Trebuie găsită o soluţie care să ţină cont de ceea ce s-a întimplat

între timp, dar cred că nu trebuia exclusă posibilitatea retrocedării cel puţin a unor şcoli, dacă nu se poate a tuturor. Se putea găsi o formulă mai fericită, care ar fi fost prielnică şi românilor, şi maghiarilor.

6) În ceea ce priveşte învăţămîntul profesional şi postliceal, cred că sîntem în aceeaşi situaţie ca şi cu admiterea în limba maghiară. Era un drept cîştigat şi ar fi putut rămîne ca atare. Cu toate acestea, faptul că s-a făcut un pas înapoi nu constituie după părerea mea o foarte mare nenorocire, fiindcă venim iarăşi la necesitatea ca un absolvent al unei asemenea forme de învăţămînt să poată să se documenteze în limba română, să poată fi angajat în orice parte a României, deci şi acest punct de vedere are justificarea lui. Iar Legea spune că, acolo unde este posibil, termenii de specialitate vor fi însoţiţi şi în limba maternă, o prevedere destul de vagă, e adevărat, dar care lasă deschisă calea însuşirii acestor termeni în limba maternă. Obiecţia fundamentală a interlocoutorilor mei maghiari era aceea că limba comunităţii maghiare din România poate să străcănească dacă anumite segmente ale ei nu sînt folosite şi nu se pot dezvolta. Este un punct de vedere. Dar, încă o dată, să nu dramatizăm aceste lucruri.

Cred că din punct de vedere al relaţiilor dintre români şi maghiari este mai importantă reclădirea unor raporturi bazate pe încredere, abordarea mai concretă a lucrurilor, în sensul găsirii problemelor reale şi a modalităţilor rapide de rezolvare a lor, pentru că aici sîntem deficitar. Prezentanţii UDMR exagerază puţin ceea ce se întîmplă în România, nu pot spune că toate lucrurile sînt perfecte, dar situaţia nu este atât de dramatică cum o înfăţişează ei. PNŢCD doreşte pentru minorităţile naţionale drepturi depline şi în conformitate cu normele europene, dar nu sîntem de acord cu discriminările pozitive. În opinia PNŢCD, legea aceasta este în mare măsură în conformitate cu standardele europene. Acest lucru ar trebui verificat de către forurile europene, mă gîndesc la Consiliul European şi la Parlamentul European, care a dat la începutul lui iulie o rezoluţie în cunoştiinţă de cauză, fără să fi văzut textul legii. Legea învăţămîntului e însă perfectibilă şi cred că trebuie să existe o generozitate a majorităţii faţă de minoritate – şi în cazul minorităţilor naţionale, şi cînd e vorba despre orice fel de minoritate. Aceasta este o componentă esenţială a democraţiei.

(Subtitlurile aparţin redacţiei)

Anchorată realizată de OANA ARMEANU

N.C. MUNTEANU

Lista lui Coşea

După aproape trei ani de bişbieli, de promisiuni ameteite şi mers implectit pe drumurile pline de gropi ale tranziţiei, guvernul lui Nicolae Văcăroiu sau al lui Viorel Hrebenciuc sau al lui Ion Iliescu, n-are importanţă, a făcut un amărît de şoricel, lista întreprinderilor ce vor fi privatizate ca urmare a punerii în aplicare a legii accelerării privatizării. Dacă mai era nevoie de o probă a neputinţei şi incompetenţei acestui guvern incapabil, acuma o avem. Deşi nu era nevoie.

Lista lui Coşea! I-a revenit domnului Mircea Coşea trista „onoare” să dea nume confuzei şi controversatei liste deşi, în acest guvern de amărăştieni, domnia sa pare singurul convins de necesitatea privatizării, condiţie esenţială, fără de care România nu poate intra în nici o structură internaţională.

Campania publicitară menită să lanseze, să promoveze, să impună şi să popularizeze privatizarea a început cu stîngul. Şi la propriu, şi la figurat. Dîncolo de concepţie şi de stilul cel puţin nepolitic al adresării „la-ţi cuponul”, dîncolo de alegerea nefericită a „gînditorului de la Hamangia”, taman bun să ilustreze dinamismul sloganului „naţiune înseamnă acţiune” (!), campania a mai fost grevată şi de nefericita idee populist-electorală că România va deveni cît ai bate din palme ţara celor 17 milioane de milionari, idee care oricum prezidase şi elaborarea legii. Dl. Mircea Coşea considera acum că publicitatea făcută de firma Grafitti a fost „violentă, ţipătoare şi cu greşeli”, că filmul animat cu faimosul gînditor era total inadecvat, „amintind jignitor de schema lui Darwin cu originea omului”, dar că nu a putut interveni, guvernul neavînd nici un fel de amestec în elaborarea campaniei, care a fost o chestiune între finanţatorul german şi firma de publicitate. Numai că guvernul era şi este principalul beneficiar, şi aşa cum dl. Coşea a intervenit pentru eliminarea sloganului cu „17 milioane

de milionari”, scoaterea clipului cu „gînditorul” şi înlocuirea cu „leargă şi cîştigă”, ar fi trebuit să intervină ceva mai energie, înainte de lansarea porumbelului.

Însă bibliilele campaniei publicitare sînt o nimica toată pe lîngă lista în sine a întreprinderilor ce urmează a fi privatizate, care s-a dovedit a fi o adevărată „carte a miracolelor”. După ce s-a spus că nu vor fi privatizate decît întreprinderile rentabile, în listă au apărut şi întreprinderi cu „pierderi modice” sau cu „pierderi conjuncturale”. N-ar fi nici o nenorocire. E foarte posibil ca o întreprindere care lucrează în acest an cu pierderi să devină rentabilă anul viitor, în funcţie de investiţiile făcute sau care urmează a fi făcute, de lichidităţile de care dispune, de datorii, de creditele la care are acces, de posibilităţile de export şi, nu în ultimul rînd, de managementul pe care îl are sau îl va avea, ori toate acestea sînt capabile în mare suferinţă în economia românească, şi dacă mai punem la socoteală şi blocajul financiar, beznă e de nepătruns.

Dar numai haosul şi incompetenţa pot explica apariţia pe „lista lui Coşea” a unor întreprinderi deja privatizate, a unor întreprinderi care prin efectul altor legi nu au ce căuta pe lista celor care pot fi privatizate. Fondurile Proprietăţii Private se plîng că nu au fost consultate. După ce a devenit publică, lista a trebuit revizuită, completată, adăugită. Nevinovat, şi la propriu şi la figurat, Nicolae Văcăroiu a recunoscut că sînt o serie de modificări şi în plus şi în minus, că s-a luat de la cap încă o analiză de fond şi, în baza celor semnalate de presă, s-au constatat o serie de erori şi că se vor face corecturi. Despre găsirea vinovaţilor nici pomenială, ce rost ar avea, sînt prea mulţi, prea multe sînt interesele, prea mare confuzia, mai mult sau mai puţin interesat întreţinută.

Deruta guvernului nu e egalată decît de deruta întreprinderilor ce urmează a fi privatizate. Acolo nimeni nu ştie nimic. Cînd, cine, cu cine, ce se va face privatizarea? Neant! Încă şi mai deruzaţi sînt cei „17 milioane de milionari”. Cîţi dintre ei sînt în măsură să citească şi să înţeleagă un bilanţ contabil? Cîţi dintre ei vor avea acces la setul de informaţii necesare pentru a lua o decizie în cunoştiinţă de cauză, pentru a opta pentru o întreprindere sau alta la care să-şi depună cuponul? Cînd se vor plăti dividendele, dacă se vor plăti? Cîte din întreprinderile privatizabile sînt numai bune de faliment? Cînd va funcţiona bursa, altfel inaugurată, singura în măsură să pună în acţiune mecanismul cererii şi ofertei de acţiuni pe baza unor adevăruri economice şi financiare, acum cu desăvîrşire ignorate? Întrebări la care nimeni nu ştie, nu vrea sau nu poate răspunde.

Privatizarea e o loterie, a spus domnul Mircea Coşea. Nenorocirea e că la o loterie joacă mulţi, însă numai puţini, foarte puţini cîştigă cu adevărat. Cine vor fi cîştigătorii e deja o altă poveste. În nici un caz cîştigătorii nu vor fi oamenii muncii de la oraşe şi sate. Ei sînt buni doar de imbrobodit. Şi de dat voturile.

● EDITURA NEMIRA ●

JOHN UPDIKE
VRAJITOARELE DIN EASTWICK

JOHN UPDIKE
Vrăjitoarele din Eastwick

Războiul din Vietnam face ravagii, dar în oraşelul Eastwick, statul Rhode Island, viaţa continuă, netulburată. Sub aparenţa ei tîhnită se ascund însă forţe malefice teribile care se vor dezlîntă odată cu soseirea lui Darryl Van Horne. A cui este vina, de fapt? A frumuseţilor locale – Alexandra, Jane şi Sukie, stigmatizate drept vrăjitoare – sau a lui Van Horne, alchimist şi Casanova satanic, care exercită o atracţie irezistibilă asupra celor trei graţii? Eastwick e zguduit de zvonuri alarmante şi de întîmplări nefericite; multe destine omeleşti iau întorsături neaşteptate şi tragice...

Director general: VALENTIN NICOLAE; Director editorial: VLAD T. POPESCU;
Redactor-şef: EMIL HÂRBULESCU; C.P. 26-38 Bucureşti, fax: 781.72.51; tel.: 663.87.95

Democrația locală între ideal și realitate

Moderatori:
ANDREI CORNEA
și ADRIAN POP
Invitați:
CONSTANTIN TUTUNARU
(primarul sectorului 3)
și SORIN ANTOHI
(lector la Universitatea din București)

Constantin Tutunaru

Modelul: descentralizarea este o probă a democrației

Adrian Pop: Avem ca invitați, în seara aceasta, pe d-nii Sorin Antohi, istoric, lector la Universitatea din București și Constantin Tutunaru, primarul sectorului 3. Care sînt principalele norme care ar trebui să prezideze democrația la nivel local? Putem vorbi, d-le Antohi, despre un model viabil pentru România?

Sorin Antohi: Referința clasică atunci cînd se discută problema puterii locale este modelul american. El a fost sesizat acum 160 de ani de către Alexis de Tocqueville, care a fost impresionat de organicitatea constituirii puterii la nivel local. A fost izbit, în același timp, de maxima descentralizare administrativă, din Statele Unite, pe care el o contrasta cu relativa centralizare politică la nivelul guvernului. Dacă acesta este modelul îndepărtat, cred că modele mai apropiate trebuie căutate în Europa. Marea problemă rămîne, și aici, ca România să accepte că spațiul public european se omogenizează și că România trebuie să adopte formule intrate în uz chiar în state europene cu tradiție de centralizare, precum Franța.

A.P.: Putem vorbi despre o legătură intimă dintre democrație și descentralizare?

S.A.: Descentralizarea este o probă a democrației. Mai mult decît atât, ea face o pedagogie a democrației. Ca să revin la Tocqueville: el se întreba cum ar putea fi determinați niște oameni care nu au exercițiul democrației în lucruri mai puțin însemnate să se comporte democratic în chestiunile mari. Pedagogia democrației fîcută continuu la nivelul de jos al puterii locale este o garanție că statul respectiv este un stat democratic.

A.P.: Ce principiu stă la baza democrației la nivel local?

S.A.: Dacă este să alegi un singur principiu, acesta ar fi principiul subsidiarității. Adică: fiecare problemă trebuie să-și găsească soluții, în măsura posibilului, la nivelul la care apare. Aceasta este o subsidiaritate verticală, dar există și o subsidiaritate orizontală, ceea ce înseamnă că o problemă apărută în interiorul comunei X, ea nu se rezolvă în interiorul comunei Y.

Realitatea: „reținere”, arestare și suspendare

Andrei Cornea: Ar fi bine acum, după ce am văzut modelul, să vedem și care este realitatea românească, printr-un fragment semnificativ al ei: ceea ce s-a numit „cazul Tutunaru”. Dl. Constantin Tutunaru a fost ales primar al sectorului 3 pe listele Convenției Democratice, fiind membru PNTCD. Cîrînd după alegere, au apărut unele probleme cu unii dintre funcționarii primăriei, apoi cu reprezentanții ai Poliției și Prefecturii. Pe 11 octombrie 1994, dl. primar a fost „ridicat” din fața casei și „reținut”. „Reținerea” a devenit o zi mai târziu arestare, el fiind învinuit de nu mai puțin decît de 9 capete de acuzație. După un timp, chiar procurorul care in-

contravenționa cu suma de 25.000 lei. Mai este de amintit și o rezoluție din această vară a Consiliului Europei, foarte critică la adresa suspendărilor și a arestărilor primarilor Opoziției, în special. D-le Tutunaru, după ce ați trăit această „aventură”, considerați că ceva din modelul expus mai înainte de dl. Antohi este de regăsit și în România?

Constantin Tutunaru: Descentralizarea administrativă a existat în România înainte de 1944, dar tradiția s-a pierdut în perioada comunistă.

A.C.: Totuși, și atunci exista, după model francez, sistemul prefecturilor - delegații puterii centrale în teritoriu - care puteau intra în conflict cu primarii alesi.

C.T.: Există o delimitare clară a responsabilităților fiecărei autorități. Conform chiar actualei Constituții, prefectul are atribuții clare, el trebuind să conducă în teritoriu serviciile publice care revin Guvernului, și nu să supravegheze primarii, ca și cînd aceștia ar fi niște copii minori, cum se întîmplă la noi acum.

A.C.: O anumită prevedere a Legii 69, privitoare la administrația locală a fost, și cred că pe bună dreptate, aspru criticată în țară și în străinătate, anume posibilitatea ca prefectul să suspende pe primar, înaintea pronunțării unei sentințe judecătorești, nu-

sole, care au creat o puternică democrație la nivel local.

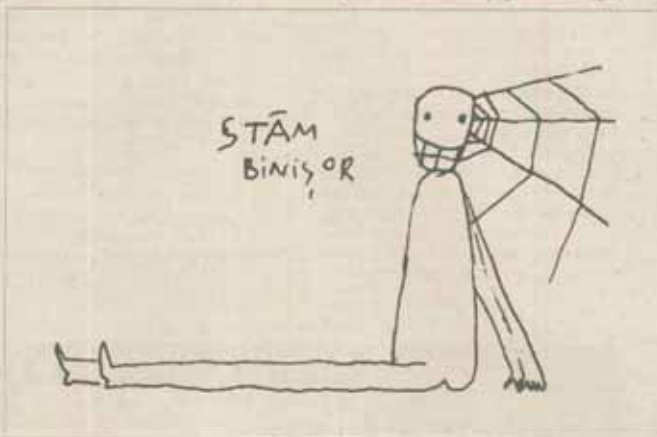
C.T.: Cetățenii au nevoie de un anumit timp pentru a înțelege structurile unei societăți dezvoltate și democratice. La noi, mulți pretind încă primarului să aducă produse alimentare în magazine. Dar eu cred că transferul responsabilităților la nivel local se putea face numai prin mecanisme legislative. Ajungi primar și îți dai seama că nu ai o lege a patrimoniului, deci nu știi de ce bază materială dispui; nu ai o lege financiară, a bugetului local, nu ai o lege a cadastrului, nu ai o lege a urbanismului, după care să se facă dezvoltarea și modernizarea orașului. Ce să faci primarul fără aceste legi? Atunci cînd totuși încearcă să facă ceva, în acest gol de legislație, îl pîndește cineva de după colț și îl acuză de ilegalități.

Subtext politic

A.P.: Considerați cazul des. simptomatic pentru instrumentarea la nivel politic a discreditării primarilor Opoziției, a slăbirii controlului public în perspectiva viitoarelor alegeri?

A.C.: Aș formula lucrurile într-un mod mai general: nu cumva se urmărește nu numai împiedicarea Opoziției de a ocupa anumite poziții în perspectiva viitoarelor alegeri, dar și sabotarea a însăși ideii democrației la nivel local? Au fost alegeri parțiale în mai multe localități, care au evidențiat un enorm absentism. Cei ce nu s-au prezentat la urne, erau, într-un fel, îndreptățiți: ei căzuseră că au de a face fie cu primari corupți, fie cu oameni cinștiți, dar împiedicați de actualul sistem legislativ să acționeze. De ce să mai voteze? Cum vedeți din punct de vedere politic această chestiune?

C.T.: Eu sînt convins că toate aceste acțiuni au un scop electoral. Mai întîi se creează o imagine defavorabilă anumitor elemente ale democrației, cum ar fi și administrația locală. Tîrînd seama și de faptul că în marile orașe, administrația este condusă de Opoziție, trebuia aplicată o politică generală de sabotare a acestor administrații, ce urmau să fie compromise în ochii cetățenilor. Trebuia contrabalansată și campania anticorupție împotriva funcționarilor guvernamentali, arătîndu-se că și administrațiile locale sînt corupte. Au fost mai multe faze în această campanie: s-a început cu suspendări pe baza unor dosare fictive de prefecturi, dosare ce s-au dovedit a fi foarte labile. Apoi s-a încercat, ca în cazul meu, sau în cel al primarului Sibiului, o suspendare prin implicare penală.

strumenta cazul și-a dat seama că majoritatea acestor „capete” nu aveau nimic în ele, dacă pot să mă exprim astfel: Pînă la urmă și după ce dosarul s-a plimbat de la procurorul care instrumenta cazul la procurorul-șef adjunct de pe lângă Curtea de Apel București, dl. primar nu doar că a fost pus în libertate, dar chiar cazul respectiv a fost considerat nerelevant. Mai mult, în august 1995, dl. Tutunaru a fost reinstalat primar al sectorului 3. Un amănunt amuzant, dar semnificativ: s-a reținut împotriva lui o minuscule culpă pentru care a fost amendat

mai pe considerente relativ arbitrare.

C.T.: Este adevărat și este cu atât mai grav cu cît Constituția prevede prezumția de nevinovăție. Descentralizarea se putea realiza, întărînd mai întîi nivelul de jos, și anume promovînd toate legile de care administrațiile locale aveau nevoie, ceea ce nu s-a făcut.

A.P.: Dar nu cumva lipsa descentralizării se datorează și caracterului deficitar al societății civile din România? Cînd dl. Antohi a vorbit despre modelul american, el a avut în vedere tocmai societatea civilă cu structurile

„Precaritatea legitimității statului național unitar“

S.A.: Eu cred că toată chestiunea se leagă de greutatea vizibilă a puterii din România de a accepta ideea descentralizării. În orice moment când se discută despre subsidiaritate, autonomie, putere locală, Puterea de la București se simte incomfortabil. Se întâmplă aceasta, pe de o parte, fiindcă obsesia centralismului comunist în care majoritatea conducătorilor de azi au crescut, oare ca orice prefect să se comporte cât mai asemănător cu un prim-secretar de județ de pe vremuri. Pe de altă parte, acest comportament se leagă de precaritatea legitimității statului național român. Spun un lucru destul de grav, dar s-ar părea că ideea unui stat unitar este foarte puțin asimilată de elitele noastre politice, care, în momentul când apare discuția despre subsidiaritate sau autonomie, au imediat coșmarul secesiunii județelor cu populație majoritar maghiară. Așadar, tradiția de putere centralizată și chestiunea legitimității statului național unitar fac ca de fiecare dată când se vorbește despre ceva local, apare o identitate locală, puterea centrală să se simtă amenințată, chiar uzurpată și trebuie să vină un buzdugan de la centru care să distrugă această identitate. Miza în cazul Tutunaru mi se pare într-adevăr una politică, pentru că marea surpriză națională a succesului Opoziției în alegerile locale din 1992, trebuia contracarată. Pe plan legislativ s-au blocat toate legile care făceau eficientă o formă a puterii locale; trebuia însă să se treacă la etapa a doua, în care să se izoleze câteva figuri de primari ai Opoziției, care să fie tratați penal și, în acest fel, la dosarul inactivității primarilor – publicul larg nu înțelege suficient că primarii nu pot fi eficienți adesea deoarece nu au mijloacele necesare – se adaugă și dosarul penal.

A.P.: Domnule Antohi, nu demult a fost lansat proiectul UDMR privind autonomia locală, care a stîrnit multe discuții. Cum priviți din această perspectivă tema discuției noastre?

S.A.: Leșim oarecum din subiectul propus pentru astăzi. Totuși, aș spune numai atât: guvernării din România au de înțeles un lucru elementar: disputa cu minoritatea maghiară nu

trebuie purtată la nivelul principiilor maximaliste. Problema sistemului politic și administrativ românesc este alinierea la normele europene deja existente. Este mai practic și mai inteligent pentru români să conceedă maghiarilor tot ce le este deja acordat în planul spațiului politic european și nu mai mult. Dar maximalismul maghiar, alimentat și de această inerție a sistemului politic care nu acordă minorității maghiare nici ceea ce în mod normal ar trebui să le fie acordat, servește existenței partidelor naționaliste extremiste și, prin urmare, bazei politice a puterii actuale. Rezolvarea în manieră europeană a problemelor reale ar produce, de aceea, pierderea bazei politice respective.

A suferit politica Puterii un eșec?

A.C.: S-ar părea, totuși, că politica pe care ați evocat-o, a suferit totuși un anumit eșec. Iată, dl. Tutunaru este iarăși primar, aceiași lucru s-a întâmplat și cu dl. Moruzi, și cu dl. Vrăbălescu. Cel puțin în câteva cazuri, asistăm, cu să vorbim precum basmele, la o „victorie a binelui”. Este oare o victorie? Și dacă da, a cui? A justiției, sau rezultă ea din presiunile Consiliului European?

C.T.: Este, evident, victoria justiției, dacă o considerăm victorie. Totuși încă n-am putea spune sigur că este o victorie, pentru că, deși aceste cazuri nu au ieșit așa cum le dorea Guvernul, existența lor a intimidat pe destul de mulți alți primari.

A.C.: Cine s-a discreditat mai mult din această „afacere Tutunaru”? Puterea, care a orchestrat 9 capete de acuzare pentru a nu putea impune, după 11 luni, decît o amendă de 25.000 lei? Sau, totuși, primarul rămîne într-un fel sau în altul discreditat, pentru că persistă asupra sa indoiala și bănuiala? Ar mai trebui adăugat că anumite probleme reale au fost manipulate de către presa favorabilă Puterii pentru a discredita administrația locală, și spun administrația locală și nu numai un primar, adică însăși ideea existenței unor primari alesi care să fie autonomi, să aibă posibilități relativ mari de acțiune. Probabil că se doarește ca oamenii să accepte mai ușor ideea că prefectul și, în general, statul rămîne patronul care distribuie totul și înaintea căruia nu există alt recurs decît, să spunem, „regele bun”.

S.A.: „Președintele bun”, în cazul nostru!

A.P.: Nu cumva în spatele deciziei (aparținînd procurorului-șef adjunct de pe lângă Curtea de Apel București) de a vă amenda totuși cu 25.000 lei, se ascunde intenția tocmă de a păstra o umbră de indoială asupra dvs., d-le primar?

C.T.: Sînt convins că rostul amenzei a fost de a motiva cumva deschiderea cazului, ca și cînd ei ar spune: nu ne-am dat seama de dimensiunea vinovăției, dar o anumită vinovăție totuși există.

Sorin Antohi

S.A.: Credeți, d-le primar, în implicarea politică a poliției care v-a arestat?

C.T.: Cred că există unii polițiști care au rămas cu vechi concepții și care au rămas aserviți unor rețele de cunoștințe, creînd astfel o imagine proastă instituției în ansamblu.

A.C.: Se vorbește mult la noi despre independența justiției, unii o contestă, alții arată exemple favorabile. Oare cazul dvs. indică un început de independență a justiției?

C.T.: Personal, am remarcat că, dintre procurori sau polițiști, cei care erau mai tineri aveau un alt comportament. Aveau deschidere și erau în poziția arbitralului, a celui care nu se implică personal, vînd să dea o concluzie exactă și corectă, conformă cu realitatea.

Eșecul puterii locale

A.P.: Cu o concluzie, care ar fi stadiul de afirmare a puterii locale din România?

S.A.: Experiența puterii locale după alegerile din 1992 este, în linii mari, un eșec. Probabil că scopul politic de a transforma victoria de atunci

a Opoziției într-un eșec răsunător a fost realizat. Există multă suspiciune și o imagine proastă a autorităților locale. Nu am auzit să se fi întîmplat lucruri extraordinare în vreo primărie. Noi știm că principala cauză a proastei funcționări a primăriilor o constituie vidul legislativ și lipsa de responsabilități largite ale autorităților locale, primarul fiind legat de mîini și de picioare chiar înainte de a fi „reținut”!

C.T.: Dacă alegerile locale viitoare vor fi cîștigate de către „cei alți”, brusc se va schimba situația. Vor apărea legile necesare...

A.C.: Paradoxal, ca să avem democrație locală, trebuie să-i avem acolo primari pe cei ce acum sufocă democrația locală!

S.A.: Fără a avea democrație autentică, ar exista, în situația respectivă, unele măsuri spectaculoase, de exemplu trecerea rapidă a legilor privind bugetele locale, ca să se dea semne că ceva s-a schimbat. Exercițiul puterii ar rămîne însă, în esența sa actuală, adică am avea de-a face cu o putere nedemocratică, dar anumite beneficii s-ar vedea. Ar fi o ultimă lecție proastă pe care oamenii ar primi-o despre puterea locală: să se mulțumească cu o putere abuzivă și nedemocratică, dar relativ eficientă.

Un dușman al singurătății

RADIO TINERAMA
68,7 FM
stereo

Fără anestezie – invitatul săptămîinii în dialog cu directorul postului Radio Tinerama, Cornel Ciomăzga (sîmbătă, ora 18.00)

Drumul către casă – emisiune cuprînzînd informații din viața Capitalei – coordonator Diana Ioan (de luni pînă vineri, ora 15.00)
Rockada mare – realizator Florian Pittig (marți, ora 22.00)
Cîntărește cheală – lumea teatrului; noutăți, interviuri, analize – realizator Alin Gălbătescu (miercuri, ora 17.15)
Turnul de veghe – Dezbateri cu lumea presei asupra principalelor probleme ale momentului – realizator, directorul postului Radio Tinerama, Cornel Ciomăzga (vineri, ora 18.00)
Căutările model – lumea model; perioade, stiluri, manechine – realizator Alin Gălbătescu (vineri, ora 21.15)

EXPRESIV

Departamentul Creație & DTP al Companiei EXPRESIV pune la dispoziție următoarele servicii:

- tehnoredactare computerizată (ziare, reviste, cărți);
- creație grafică;
- prelucrări imagine;
- scanări alb-negru și color (reflective și transparente);
- descompunere culori.

- În cadrul departamentului se pot realiza:
- afișe;
 - pliante;
 - tipazate;
 - etichete;
 - calendare;
 - agende;
 - legitimații
 - postere;
 - fluturași;
 - autocolante;
 - ambalaje;
 - mape;
 - foi cu antet;
 - cărți de vizită.

Calitatea și rapiditatea execuției sînt garantate de echipamente Macintosh PowerPC, Pentium, UMAX Power Look, QMS, Epson. Relații la telefon: 650.56.73; 650.25.92; 659.75.91; Fax: 312.43.16, sau la sediul firmei EXPRESIV SRL, Bd. Al. I. Cuza 22, sector 1, București.

Europa de Est în căutarea viabilității economice

Fragmente din capitolul V al lucrării elaborate la „Colegiul NATO pentru Studii de Apărare” din Roma

Există, de asemenea, un alt curent de gândire care pretinde că, atâta timp cât drepturile de proprietate nu vor fi clar definite și aplicate, nu se va putea vorbi despre o macrostabilizare durabilă și de o inflație scăzută¹⁵⁾ - o linie de gândire care conține mult adevăr, deși este incompletă, în sensul că nu accentuează importanța unei greșite alocări a resurselor moștenită și „tensiunea” pe care o creează în cadrul sistemului.

Dintr-o perspectivă mai largă, se poate pune problema „capacităților de guvernare” ale elitelor politice și economice din aceste țări - în ce măsură sînt aceste elite capabile să impună și să controleze schimbarea (transformarea) cînd predomină multe umbre, efemerul și incertitudinea.

Fragilitatea instituțională, crima organizată și tipul de capitalism

Un fenomen care reflectă cu mare intensitate fragilitatea instituțională și natura complicată și complexă a transformării este generala lipsă de legalitate în viața economică - „Infiorarea” crimei organizate. Nu există nici o îndoială că, în mare parte, aceasta este doar un rezultat al activităților care devin din ce în ce mai puțin ascunse. Este, de asemenea, adevărat că o parte din ceea ce apare ca activitate ilegală se datorează confuziei cadrului legal și nevoii apărute de a privatiza aplicarea contractului atunci cînd capacitatea de a impune legea pe cale oficială este aproape inexistentă. Dar în acest domeniu există și un element de noutate, care, în anumite cazuri, poate căpăta forme și proporții înspăimîntătoare. Din nou Rusia se remarcă în această privință, cu un șir întreg de bancheri, oameni de afaceri¹⁶⁾ și ziariști ucigași¹⁷⁾, ceea ce are un impact asupra psihicului social, care nu este deloc în favoarea noulor reforme cerute de piață și de democrație. De dragul obiectivității, trebuie să spunem că alte țări post-comuniste țin rîndurile strînse. În Polonia, de exemplu, autoritățile naționale au format o forță cu misiune specială, care să se ocupe de crima organizată. Conform celor spuse de autoritățile poloneze, poziția țării, „cu un picior în Europa de Est și cu altul în Europa de Vest”, a făcut ca aceasta să fie teritoriul ideal pentru traficanții de droguri¹⁸⁾.

Un cerc vicios foarte dezavantajos se poate manifesta aici. Astfel, datorită fragilității instituționale (de fapt, din cauza lipsei normelor acceptate de societate și a autorităților capabile să le impună și să se protejeze în caz de nevoie), crima organizată și, în general, încălcarea legilor proliferază. Simultan, proliferarea lor subminează înădăși eficiența noulor instituții democratice. Și, ca urmare, așa-numitele „instituții protodemocratice” se pot afla în situația de a rămîne în fază incipientă pentru o lungă perioadă de timp.

Normal, se poate ridica următoarea întrebare: ce fel de capitalism se construiește în economiile aflate în curs de transformare? Un răspuns op-

timist ar ține cont de două aspecte. Primul: imaginea este mult prea colorată pentru a se putea da un răspuns atocuprinzător - intensitatea fenomenului este diferită în diverse cadre naționale (Republica Cehă este diferită de, să zicem, Ucraina) și, deci, consecințele și perspectivele sînt diferite. De fapt, în țările post-comuniste apar diferite tipuri de capitalism. Al doilea: trebuie acceptată premisa că acest fenomen va înceta cu timpul să mai țină pasul cu mersul transformării¹⁹⁾. Un răspuns pesimist va scoate în evidență cercul vicios menționat mai sus - ca un exemplu grăitor de „dependență de traiectorie” și factorul de agravare reprezentat de creșterea șomajului și sărăciei în rîndul unor largi segmente din societate. Va sublinia, de asemenea, pericolul ca tentaculele crimei organizate să afecteze din ce în ce mai mult funcționarea instituțiilor și, în cele din urmă, să influențeze procesul politic într-un mod activ; ceva care să semene crimei organizate, ca fenomen, în Italia sau în Mexic și Columbia, ar putea apărea, dar ar avea, mai mult ca sigur, monstruoșitățile sale tipice.

Vorbînd despre impactul acestui fenomen, trebuie să luăm în considerare atît implicațiile pe plan intern, cît și cele pe plan internațional. Căci dacă există un domeniu în care Vestul și Estul au realizat un grad înalt de „cooperare și integrare”, atunci acesta este. Cele două părți ale Europei sînt acum deschise funcțional, una către cealaltă, iar „efectele de demonstrație” și influențele directe sînt foarte puternice în acest domeniu. Sînt rapoarte care vorbesc despre acorduri încheiate între grupuri ale crimei organizate din Vest și din Est, despre „privilegiu” care au fost garantate „puterilor care au apărut în Est”. În influența publicației *International Herald Tribune*, trei intelectuali de plîngeau globalizarea corupției²⁰⁾; în aceeași notă, guvernele ar trebui să fie mult mai vigilente în cazul „crimei organizate care cuprinde tot globul” într-o lume care a supraviețuit războiului rece. Nici guvernele din Est, nici cele din Vest nu trebuie să fie îngăduitoare cu acest fenomen în speranța că s-ar putea dovedi „benign” și util, în timp, pentru a construi sisteme economice bazate pe economia de piață.

ESTUL

Realocarea necesară a resurselor și „puterea structurii”

O altă problemă, care, după părerea mea, nu este suficient de bine scoasă în evidență în discuțiile publice, este amploarea greșelilor făcute în alocarea resurselor în Europa de Est - adică adevărata dimensiune a dezechilibrului, raportate la noile prețuri, care indică importanța restructurării ce se impune, în comparație cu capacitatea sistemului de a suporta o schimbare rapidă și pe scară mare. Ceea ce este ulmitor este nepăsarea cu care mulți specialiști tratează consecințele ce pot decurge din amploarea acestei restructurări necesare. Cînd te uști la guvernele occidentale - și la electoratele care le sprijină, ezitante și profund nedoritoare să se supună la adaptări relativ minore, este de înțeles „tensiunea” sub care funcționează fostele economii centralizate.

În Europa de Est, structura economică și proasta distribuție a resurselor au pus sistemul sub o stare de tensiune excepțională, de vreme ce s-a produs un amestec de șocuri interne (determinate de reforme sau, pur și simplu, provocate de procesele necontrolate de descompunere a sistemului) și șocuri externe.

„Structura” se referă la rețeaua de aranjamente instituționale, inclusiv la regulile de comportare înrădăcinate social și de interese statornice, care se bazează pe interdependențe materiale/productive și pe distribuția drepturilor de proprietate, ceea ce creează o logică a mișcării, specifică în sistem, și face ca întreprinderile individuale să devină prizonierele sale. Interesele statornice sînt, de asemenea, rezultatul configurației industriale, ca o moștenire a sistemului centralizat²¹⁾. Această structură industrială de mare concentrare explică gradul de monopolizare a pieței în economiile aflate în curs de transformare. În acest sens, se poate vorbi despre o „putere a structurii”, care este bine exemplificată de puterea datornicilor asupra creditorilor. Această putere nu este de natură conspirativă (cartelul este neștiutor), pentru că se bazează pe regulile de funcționare a sistemului.

Planificarea centralizată, cu inerenta sa incapacitate de a calcula rațional și prin intermediul industrializării forțate, a lăsat, în ceea ce privește alocarea resurselor, o moștenire care a fost puternic scoasă în evidență de liberalizarea prețurilor și de deschiderea funcțională a economiei. Noile prețuri au arătat ceea ce se ascundea înainte sub prețurile impuse de Guvern și sub masiva redistribuire a veniturilor: o foarte mare gamă de rate ale profitabilității și o foarte largă dispunere de unități care se încadră în mai multe categorii: întreprinderi nerentabile, unități ineficiente, dar totuși profitabile, care, la rîndul lor, puteau fi împărțite în firme neviabile și potențial viabile, și întreprinderi ineficiente.

Tensiunea în sistem

Gama largă de rate ale profitului și marea dispersie a întreprinderilor cu performanțe diferite înseamnă că, în cazul în care disciplina de piață (financiară) ar fi strict aplicată, un mare număr de unități ar cădea - ca semn al începerii realocării drastice a resurselor, cel puțin în prima etapă. În acest proces sînt implicate două aspecte importante: mai întîi, magnitudinea realocării (dislocării) și, în al doilea rînd, viteza necesară pentru a menține un anumit echilibru între ieșire și intrare²²⁾, astfel încît dezvoltarea sectorului sănătos (privat) să nu fie afectată negativ. O ipoteză plauzibilă este aceea că, cu cît magnitudinea este mai mare și cu cît se dorește o viteză mai mare pentru proces, cu atît va fi mai mare dezechilibrul și economia va intra sub tensiune.

De fapt, atunci cînd se menționează „reacția slabă a ofertei”, se scoate în evidență acest dezechilibru.

NOTE

¹⁵⁾ Jeffrey Sachs și David Lipton, 1991.

¹⁶⁾ Andrei Orehov, unul dintre cei mai importanți agenți de schimb (brokeri), a fost serios rănit, iar copilul său, în vîrstă de 7 ani, a fost omorît într-un atentat. Orehov a fost un puternic avocat al impunerii unei ordini stricte pe piețele de capital din Rusia și un critic sever al firmelor care încălcău legile („Russian Bank plan risks social unrest”, *Financial Times*, 20 aprilie 1995, p. 3.

¹⁷⁾ Vladislav Listiev este unul dintre cei mai cunoscuți ziariști ruși, care a fost omorît, se pare, pentru că nu a acceptat să cedeze șantajului, în martie 1995. Se presupune că din motive similare au fost ucigași și alți bancheri și parlamentari.

¹⁸⁾ „Rogue blasts rock Warsaw as gangs battle for control”, *International Herald Tribune*, 14 martie 1995, p. 2.

¹⁹⁾ Această linie de gândire este expusă de Jim Leitzel, Clifford Gaddy și Michael Alexeev (1995, pp. 26-29); ei susțin că „impactul net al crimei organizate în Rusia de azi este posibil benefic” (p. 29) și că „pe măsură ce reforma economică progresează, mafia va fi, probabil, mai puțin importantă” (p. 26).

²⁰⁾ Stephen J. Kobrin, Moisen Naim și Patrick Glynn, „Corruption goes global and so has to be the riposte”, *International Herald Tribune*, 29 martie 1995.

²¹⁾ În calitate de sistem complex, dinamic, sistemul centralizat este caracterizat prin existența verigilor, spre deosebire de o economie de piață, care se bazează, în esență, pe legături paralele.

²²⁾ Olivier Blanchard și Philippe Aghion vorbesc despre o „viteză optimă” atunci cînd se referă la acest echilibru (1994).

Traducere de ADRIANA TUDOR

(Continuare în numărul viitor)

Ofertă de CD-uri

Vă invităm să consultați oferta noastră de CD-uri, pentru platforme DOS, Windows, Unix, Macintosh, care include:

- Programe utilitare și aplicații din diferite domenii.
- Enciclopedii și programe de învățare asistată, cu facilități multimedia.

Arexim Sisteme
Str. Iuliu Maniu nr. 10
Tel: 322 5844
322 5848
Fax: 311 3018

STELIAN TĂNASE

Instrumentarul terorii

motto: "...teroaarea poate conduce la modul absolut doar niște oameni care sînt izolați unii de alții"

Hannah Arendt

În clasică lucrare, *The Anatomy of revolution*, Brane Crinton identifică un număr de variabile care definesc condițiile apariției și proliferării terorii. Le voi enumera succint.

1) Obişnuința violenței, perioadele violente și teroriste ale revoluțiilor apar numai după ce o serie de nenorociri le-au deschis calea. 2) Există presiunea unui război armat sau civil care impune o rapidă centralizare. 3) Noutatea mașinării guvernamentale centralizate. 4) O criză economică, lipsuri masive în aprovizionare. 5) Lupta de clasă apare în toate crizele revoluționare. 6) Comportamentul liderilor nu este orientat spre moderație și compromis. 7) Există credința mistică a terorii ca ultim asalt care va rezolva toate problemele umanității.

Acest pattern oferă suficiente deschideri pentru o descifrare a terorii declanșate de comunisti începînd cu 1948. Facem mai jos o succintă enumerare a trăsăturilor terorii așa cum s-au manifestat în cazul României.

Instaurarea terorii

1. România se afla după o lungă perioadă de dictatură, violențe politice, masacre datorate războiului. Anii '30 banalizaseră crima în sfera publică. Campaniile în stea rusescă produseseeră sute de mii de morți, ca și acelea din 1944-1945 spre central Europei. Ocupația sovietică se exercita cu o brutalitate care devenise cotidiană. Campaniile de presă violente, arestările, manifestațiile și contramanifestațiile, asaltul instituțiilor publice, epurările, jafurile întreprinse de Armata Roșie, mobilizarea societății, desproprietățile, ilegalitățile, procesele publice pline de infierări, amenințările cu moartea, utilizarea brutalității în mod deschis - toate acestea au creat un mediu politic al cruzimii și morții. Opinia publică, după două decenii de violență crescătoare, își pierduse sensibilitatea față de violență. Violența devenise acceptabilă și un mijloc care putea să pară normal în tranșarea conflictelor de interes. Teroarea declanșată de comunisti era extinderea la scară a unor experiențe deja încercate. Metodologia fusese elaborată aiurea și aplicată întregii societăți în scopul de a o distruge, pentru a construi apoi "societatea fără clase". Societatea, după multiple dezastru (sociale, personale, familiale, istorice) a fost apăsătoare, un obiect pasiv al terorii.

Întreținerea violenței

2. Climatul internațional era extrem de tensionat. Războiul rece se afla la apogeu. Experimentele nucleare SUA/URSS, Coreea, Iugoslavia, respingerea planului Marshall, războiul din Grecia păreau să ducă într-un viitor apropiat la o conflagrație mondială; comuniștii sperau să coincidă

cu lupta finală care va distruge capitalismul. Tema "patriei în primejdie" întreținea o atmosferă extrem de tensionată. Vechile elite sînt etichetate dușmani ai poporului, agenți strecurați "în rîndurile noastre" și sînt drept țapi ispășitori și pretext pentru violențe. De facto ne aflăm sub stare de asediu. Legislația marchează o lărgire considerabilă a delictelor pasibile de pedeapsă cu moartea (economice, propagandă ostilă, asocieri ilegale, sabotaj etc.). Violența este întreținută invocîndu-se amenințarea "cuceririlor revoluționare", a democrației populare, într-un climat de isterie colectivă generalizată, în care violența este justificată de "marile primejdii" externe și interne.

Instituțiile terorii

3. Teroarea exprimă esența noilor raporturi ale elitei cu societatea. Elita guvernantă își creează instituții specializate în practicarea terorii. Ele au mare diversitate, de la propagandă la închisori. O uriașă administrație gestionează o forță de muncă lipsită de drepturi elementare. Violența devine o constantă a raporturilor sociale. Conflictele de muncă, nerealizarea planului, divergențele de opinii, dificultățile de aprovizionare etc. sînt tranșate făcînd uz de forță. Cu cît criza se adîncește, cu atît teroarea cuprinde tot mai multe sectoare. La maximul ei (1952), teroarea cuprinde întreaga societate. Elita comunistă este de asemenea expusă, segmente ale ei cad victimă. Se confirmă principiul că teroarea nu crușă nici pe cei care au declanșat-o. Instituțiile specializate ale terorii au autonomia lor și constituie miezul regimului. Întrucît își propuseseră să distruge vechea societate, avangarda acestui proces (poliția politică) deține prioritatea asupra celorlalte instituții (administrație, armată, partid, justiție).

Criza economică

4. Teroarea se exercită și pentru a pacifica populația într-o perioadă de mari lipsuri. Criza economică generată de administrația de ocupație avea drept cauze haosul, jaful, distrugerile. Dezintegrarea vechilor relații și incapacitatea celor noi de a le rezolva a creat o situație extrem de gravă în care teroarea este folosită pentru a preveni protestele și pentru a le pedepsi. Ea oferă țapi ispășitori și modele comportamentale, ține sub strict control populația. Violența stă la baza redistribuirii resurselor. Cartelele, reglementări diverse, cotele, criteriile de clasă în dobîndirea bunurilor, toate sînt produse secundare ale terorii.

Lupta de clasă

5. "Lupta de clasă se ascute pe măsura înaintării spre comunism", sloganul lui Stalin, traduce alt principiu: cu cît sărăcia este mai răspîndită și resursele mai puține, cu atît conflictul între grupurile sociale pentru a-și asigura supraviețuirea este mai violent și ia aspectul unui conflict deschis care ignoră orice fel de reguli. Comuniștii

și-au oferit un alibi teoretic: viziunea istoriei ca luptă de clasă. Mobilizarea unui segment al societății împotriva altora și eliminarea lor a fost precedată și însoțită de descalificarea prin identificarea victimelor cu cadavre ale istoriei. Înainte de a fi condamnați de tribunale, vechile elite fuseseră "condamnate" de istorie. Secretele istoriei, legitățile ei ascunse erau deținute de avangarda proletariatului, partidul comunist, cel chemat să înlăture societatea fără clase. Teroarea era justificată de "micșorarea costurilor" sociale, prin arderea etapelor, prin distrugerea clasei politice, burgeziei, intelectualității etc. Societatea fără clase născu o evoluție socială care apropie clasele, ci distrugerea fizică a membrilor celorlalte clase și a bazei economice și instituționale a existenței lor.

Ascensiunea periferiei

6. În perioadele de conflict deschis, revoluționare, la conducerile elitelor politice se impun elementele agresive, radicale. Liderii sînt indoctrinați, extremiștii se identifică cu cauza lor proprie. Compromisul, negocierea nu fac parte din arsenalul lor politic. Comuniștii români veneau la suprafața vieții sociale după mulți ani de pușcărie și exil. Pentru ei societatea românească era un corp străin pe care-l priveau cu suspiciune și resentiment. După definiția lui Ken Jowitt, erau niște paria. Conjunctura i-a scos din periferie și i-a plasat în centrul sistemului politic. Schimbarea aceasta radicală nu i-a făcut să-și schimbe atitudinea față de societate. Mentalitatea periferică deprinsă în clandestinitate le impune dominația, intriga, diviziunea, minciuna, dar mai ales violența. Ei nu au căutat realizarea unui pact cu societatea, ca în orice guvernare democratică, ci distrugerea societății pentru a construi o alta care să-i accepte și pe care s-o controleze în mod absolut. Radicalismul atitudinilor celor ce exercitau puterea în 1948 era o marcă distinctă. Dacă nu s-ar fi comportat cu cruzime în raport cu ceilalți ("dușmanii poporului", "agenți imperialiști", "bandiți titoiști" etc.), dacă nu ar fi arătat suficiență ură de clasă, ei ar fi fost eliminați. Unul din motivele principale ale înlăturării lui Lucrețiu Pătrășcanu a fost tentativa lui de a colabora cu unele forțe politice necomuniste. Pierderea "vigilenței revoluționare", "pactizarea cu dușmanul de clasă" sînt păcate capitale într-un grup extremist.

Mistica terorii

7. Pe lângă practica cuceririi și exercitării puterii, teroarea declanșată de comunisti are și o sursă ideologică, ceen ce i-a și conferit durată și scară fără precedent la care s-a desfășurat. Credința quasireligioasă în misiunea istorică a avangardei proletariatului a fost miezul în jurul căruia s-a desfășurat întreg fenomenul. Esența comunismului a fost natura lui ideologică. Situația concretă a României postbelice ne arată o societate a

contrastelor, cu un abis între elite și societate, cum remarcase cineva cu decenii în urmă. O lume 80% rurală, cu procent ridicat de analfabetism, subdezvoltată economic și mari inegalități sociale. Egalitarismul, dorința de revanșă, mobilitatea socială și oportunitățile postbelice (de carieră, educație etc.) au motivat sectoarele periferice și semiperiferice să sprijine proiectul comunist. Resentimentele pentru burocracia interbelică, excluderea unor segmente importante ale populației din comunitatea politică de pînă atunci au creat un orizont de așteptare nou celor defavorizați. Războiul a produs ca întotdeauna o puternică dorință de schimbare. Pe acest fundal utopia comunistă a făcut posibilă teroarea, ca un mijloc de a înlătura "răul", "nedreptățile" și de a construi "cea mai bună dintre lumi".

Dispariția lui Stalin a avut drept consecință "înlocuirea terorii în masă cu teroarea selectivă" (Leszek Kolakowski). Violența va rămîne o permanentă a sistemului pînă la prăbușirea lui în 1989. Formele violenței s-au transformat continuu, au cunoscut grade diferite de intensitate, ținte și metode diferite. Regimul comunist din România este singurul care s-a prăbușit produsul victorie. Astfel, el nu și-a dezmintit trăsătura sa esențială, caracterul său violent. Început prin violență, el s-a prăbușit tot prin violență, producînd victime pînă în ultima clipă a existenței lui ca sistem politic. Milovan Djilas notează în *Noua clasă* că în toate revoluțiile violența a apărut ca un instrument al unor forțe economice și sociale deja constituite în încercarea lor de a elimina vechile forțe și relații. Concluzia lui este că în aceste cazuri teroarea și despotismul au fost în mod inevitabil temporare. Teroarea de tip leninist este generată de faptul că nu există noi forțe economice și sociale, și nici noi relații care să coexiste și să se dezvolte în vechea societate. În societățile înapoate, Lenin întvedea posibilitatea declanșării revoluției (în *Cei de făcut*) introducînd din exterior conștiința revoluționară, printr-un partid de tip nou de revoluționari profesioniști, inițiat în legile obiective ale istoriei și societății. Neexistînd în mod spontan, ca un grup de interes extins, cu suficiență influență pentru a prelua puterea pașnic, revoluția apare ca singurul mijloc. Iar instrumentul esențial pentru a modela această societate este teroarea. Din cauza aceasta societatea este teroarea. Din cauza aceasta teroarea este permanentă și tinde nu la transformarea graduală a societății, ci la: 1) distrugerea societății (*break-through*, cum o definește Ken Jowitt) și 2) constituirea altei societăți. Dintre partidele comuniste europene ajunse la putere, PCR a fost unul dintre cele mai dogmatice. Chiar și după anihilarea primăverii de la Praga, cînd ideologia comunistă nu mai conferă nici o legitimitate regimurilor comuniste, și aceste regimuri caută alt tip de legitimitate (în principal economică), elita comunistă de la București (*decision makers*, în accepțiunea acestui studiu) a continuat să fie profund ideologizată, capabilă ca-n anii de început ai regimului să declanșeze violența împotriva societății. Ceea ce a și făcut în decembrie 1989.

(Substituțiile aparțin redacției)

Erata

În numărul 35/30 aug.-6 sept. 1995 al revistei "22", la pag. 15 în articolul lui Stelian Tanase - Însemnări polemice, numele lui Leonard Shapiro a apărut scris greșit "Leonard Shapiro".

Dintr-o regretabilă eroare fotografică de pe coperta suplimentului nr. 19/30 aug. 1995 a fost semnată Cosmin Bumbuț. Precizăm că autorul fotografiei este Emanuel Păruș.

FRASER CAMERON

Europa spre 1996

Dezvoltarea unei politici externe și de securitate comune

Securitate și apărare

Tratatul de la Maastricht oferă posibilitatea unei politici de apărare comune, care ar putea duce în timp la un sistem comun de apărare. În ultimii doi ani s-au realizat doar progrese neînsemnate spre realizarea acestui obiectiv. Relațiile dintre Uniunea Europei Occidentale și NATO par a fi mai solide decât cele dintre Uniunea Europei Occidentale și Uniunea Europeană. Uniunea Europei Occidentale era însărcinată să completeze politica externă și de securitate comună oferind o structură militară, dar, în afară de operațiunile de la Mostar, ea nu a mai fost însărcinată cu nici o altă operațiune.

Uniunii Europei Occidentale i-au fost atribuite trei mari sarcini de către Declarația de la Sankt Petersburg: ajutoarele umanitare, menținerea păcii și impunerea păcii. În prezent, aceste obiective sînt încă departe de fi devenit operaționale.

Relația dintre Uniunea Europei Occidentale, care este, conform Tratatului, „o parte integrantă din dezvoltarea Uniunii Europene”, Uniunea Europeană în sine și NATO, care este astăzi principala structură care asigură apărarea membrilor săi, este, bineînțeles, o zonă delicată și Conferința interguvernamentală din 1996 dorește să studieze pe rînd cele câteva opțiuni care îi stau la dispoziție: menținerea *status-quo*-ului, ridicarea capacităților Uniunii Europei Occidentale în afara Uniunii Europene și includerea Uniunii Europei Occidentale în cadrul Uniunii – deși, probabil, ca o structură-pilon separată. În prezent, este greu de crezut că includerea Uniunii Europei Occidentale în Uniune în 1996 ar putea primi acordul tuturor membrilor, dar este important ca acesta să rămînă unul dintre obiectivele Uniunii Europene. În mod evident, gradul schimbărilor depinde de dezvoltarea situației în afara Uniunii, și în mod special de situațiile din Statele Unite și Rusia, și de asemenea de dinamica internă a Uniunii. Între timp se înregistrează mișcări la un nivel mai scăzut care au în vedere armonizarea prezențelor și îmbunătățirea schimbului de documente și a participării părților la reuniuni.

Pe măsură ce lucram la un consens asupra împărțirii responsabilităților între Uniunea Europei Occidentale și NATO, Uniunea încearcă să creeze o forță de intervenție europeană sub umbrela Uniunii Europei Occidentale, care să fie folosită în cadrul acțiunilor comune ale politicii externe și de securitate comune. Devine din ce în ce mai clar că una dintre lecțiile crizei iugoslave este aceea că lipsa credibilității militare afectează relațiile diplomatice.

Una dintre cele mai semnificative schimbări din 1991 înceace a fost aceea în poziția Statelor Unite cu privire la identitatea de securitate și apărare europeană. Există motive foarte clare pentru a aprecia că viitoarea stare a relațiilor transatlantice depinde de capacitatea Uniunii de a dezvolta o politică externă și de securitate comună eficientă, care să includă o dimensiune defensivă. Discuțiile asupra unui nou acord transatlantic sînt premature, oricum, pînă cînd Uniunea va demonstra că este capabilă de o politică externă și de securitate eficientă.

Dezbaterea în interiorul Uniunii

Germania a fost unul dintre suportorii cei mai înfocați ai unei abordări comunitare de politică externă și de securitate comună. La Maastricht, ea nu a fost de acord cu construirea structurilor-pilon separate, dar nu a putut convinge partenerii săi englezi și francezi. Germania nu a încetat să critice Marea Britanie pentru atitudinea sa negativă cu privire la Europa în general și la politica externă și de securitate comună și Bosnia în particular. Deși nu și-au definit poziția pentru Conferința interguvernamentală, purtătorii de cuvînt germani au afirmat că își vor da silința să asigure o implicare comunitară cât mai serioasă în strategia comună pentru securitate.

Dezbaterea din Germania asupra Conferinței interguvernamentale a fost dominată de documentele Schaub/Lamers asupra unei Europe avînd un „nucleu dur”. Publicate în septembrie 1994, cu o lună înaintea alegerilor federale, documentele au provocat numeroase controverse și nu mai puțin anxietate în Europa și Germania. Deși nu au fost acceptate în mod oficial, propunerile au primit o audiență foarte largă și au fost susținute de către Uniunea Creștin-Democrată. O versiune revizuită a fost publicată în iunie 1995, în care noțiunea de „nucleu dur” nu era menționată, dar documentul afirma nevoia de îmbunătățiri în cadrul politicii externe și de securitate comune, precum și introducerea unui sistem de vot cu majoritate. În momentul de față, poziția germană pare să fie în favoarea tuturor statelor membre care au produs angajamente dezbătute la Conferința interguvernamentală și ideea de „nucleu dur” rămîne o alternativă de ultimă instanță.

Politica externă a Germaniei continuă să fie tributară istoriei acestui stat. Aceasta are un impact dublu. Întîi, povara generală a perioadei naziste și ezitățile de a trimite Bundeswehr-ul în statele în care Wehrmacht-ul fusese activ. În al doilea rînd, perioada 1949-1989, în care Germania a atins o culme de prosperitate datorită lipsei vreunui angajament militar. Pentru mulți germani, și nu numai pentru cei de la stînga spectrului politic, nu există nici un motiv pentru a schimba o politică externă reținută care a fost deja testată.

O altă constrîngere este reprezentată de către interpretarea restrictivă a deciziei de la Karlsruhe din Iulie 1994, cu privire la trimiterea Bundeswehr-ului în afară. După Kohl și Kinkel, asemenea angajamente vor avea loc sub autoritatea Națiunilor Unite sau a OSCE și cu sprijinul deplin al Bundestag-ului. Ar trebui adăugate la acestea și reacția îndărătnică a opiniei publice germane atunci cînd se vorbește de expunerea soldaților germani la situații periculoase. Este probabil demn de menționat faptul că Germania nu are tradiție în poziția de detinătoare a unui rol global. Nu a avut nicodată un imperiu adevărat (ca Anglia și Franța) și, din 1949, a fost pe deplin mulțumită să lase SUA să-i domine politica de securitate.

Pentru o varietate de motive, Germania nu va accepta cu bucurie nici conducerea europeană și nici postura

de a alege între Franța și Statele Unite. Poziția Germaniei poate fi incomodă, dar este preferată oricărei alte alternative.

Franța s-a opus în mod constant abordării comunitare a politicii externe și de securitate comune. Pentru francezi, Palatul Elysée este centrul decizional în politica externă și de securitate. Ei au o viziune complet diferită de cea a germanilor cu privire la conceptul de stat național. Pentru ei (ca și pentru britanici), acesta este un concept pozitiv; pentru germani, mai degrabă negativ.

Este un fapt recunoscut că schimbările politice ale Franței au avut de suferit în urma schimbărilor din 1989. Mulțumirea francezilor în fața unificării germane a fost evidentă. S-a vorbit chiar despre marginalizarea Franței, atît politic cît și geografic și geografic. Uniunea Europeană privește acum spre Est, unde au apărut noi piețe, mai degrabă decît spre sud, care este considerat un loc plin de probleme. Franța are un loc în Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite, e adevărat, dar Germania, la rîndul ei, pare convinsă să se alăture acestui club. Franța are încă arme nucleare, dar ce relevanță mai au ele în ziua de azi?

Angoasa franceză a fost recunoscută la Bonn, și Kohl și-a dat silința să consulte Franța în toate problemele importante de politică externă. El a dat asigurări că Bonnul și Parisul ar trebui să-și coordoneze pozițiile pentru Conferința interguvernamentală din 1996.

Dezbaterea franceză cu privire la Conferința interguvernamentală a fost extrem de sterică ca urmare a alegerilor prezidențiale. Rămîne de văzut dacă noul președinte va continua sprijinul acordat de Mitterrand pentru proiectul europeanist sau dacă va purcede la o abordare gaullistă. În Franța se aud multe voci care militează pentru ultima alternativă, în timp ce suportorii integrării europene excelează prin absență. În anumite zone (opoziția la votul cu majoritate în politica externă și de securitate, opoziția la puterile crescînde ale Parlamentului Europei), francezii îi vor avea pe britanici ca aliați (neînțuratori). În alte chestiuni (uniune economică și monetară), ei vor căuta să păstreze implicarea germană.

John Major s-a întors de la Maastricht strîngînd „Ghem, set și meci” pentru britanici, după ce a negociat cu succes un *opt-out* asupra uniunii economice și monetare și a politicii sociale. El a asigurat, de asemenea, că în privința politicii externe și de securitate comune și a afacerilor interne și externe va exista o structură-pilon separată, organizată conform unui sistem interguvernamental. În ciuda acestor „succese”, guvernul britanic s-a rupt practic în două în timpul ratificării Tratatului de la Maastricht. Diviziunile din interiorul Partidului Conservator pe tema Europei au avut o asemenea amploare, încît obiectivele guvernului la Conferința interguvernamentală vor evita să producă o scindare și mai adîncă. Într-adevăr, se știe că Major va folosi dreptul de veto în cazul oricărei încercări de a schimba sistemul instituțional prezent.

De la intrarea în vigoare, pe 1 noiembrie 1993, a politicii externe și de securitate comune, britanicii s-au arătat în favoarea unei strategii de grup puternice, dar nu au fost pregătiți să

sprijine nici o schimbare în acest sens. Douglas Hurd a declarat că politica externă și de securitate comună are nevoie de o perioadă de rodaj și că orice schimbare a sistemului de vot iese din discuție.

În primăvara lui 1995, britanicii au înaintat o propunere destinată să îmbunătățească limitat posibilitățile Uniunii Europei Occidentale. Propunerea a fost primită cu răcoala de către parteneri, deoarece părea să des înalpi de la textul de la Maastricht, descriind Uniunea Europei Occidentale ca o parte integrantă din dezvoltarea Uniunii Europene. Britanicii au fost foarte circumspecți în ceea ce privește mișcările care ar putea tenta SUA să se despartă de interesele Europei. Uneori, insistența lor asupra prezenței NATO pare mai americană decît cea a Statelor Unite.

Spania, Italia și Olanda au produs, toate, documente în favoarea unei îmbunătățiri a politicii externe și de securitate comune; în același timp, ministrul suedez al Afacerilor Externe, într-o cuvîntare ținută la Bruxelles, pe 6 iunie, vorbea despre nevoia de a se introduce un sistem de vot cu majoritate dacă o Uniune largită va dori vreedată să poată acționa cum trebuie. Alte state membre vor publica documente în perioada de timp ce va urma.

Concluzie

Jacques Delors obișnuia să pună statelor membre trei întrebări cu privire la politica externă: „Care sînt interesele noastre comune esențiale? Sistemul gata să acționeze împreună pentru apărarea acestor interese? Dacă da, care sînt resursele disponibile?”. Aceste întrebări, la care statele membre nu au dat vreun răspuns adecvat, rămîn valide astăzi și vor deveni încă mai valide în cazul unei Europe largite.

Nimeni nu se îndoiște că dezvoltarea unei politici externe și de securitate comune va necesita timp, experiență și încredere. Timpul nu este însă de partea Uniunii, căci nevoia unei politici comune cu eficiență sporită, recunoscută de opinia publică din statele membre, este chiar mai mare acum decît pe vremea Tratatului de la Maastricht. Grupurile non-guvernamentale, care adesea trebuie să se ocupe de buciile eguale din politica externă a statelor, vor avea o importanță mare atunci cînd se va pune problema revizuirii politicii externe și de securitate comune. Ele recunosc importanța unei abordări globale a politicii de securitate, ca și importanța prevenirii conflictelor. Ar trebui să facă aceste opinii cunoscute Grupului de reflecție al domnului Westendorp.

Nu poate exista o structură comună de securitate fără participarea tuturor statelor membre. Britanicii (și francezii, de asemenea) par incapabili să-și depășească ostilitatea ideologică pe care o poartă abordării comunitare. Ei au, fără doar și poate, un argument destul de serios cu privire la distribuția voturilor în Consiliu. Dar și dacă ar urma să primească un număr mare de voturi, este puțin probabil ca ei să renunțe la veto. Nici nu par gata să accepte strategia comunitară; și nici să acorde Comisiei un rol sporit în reprezentarea Uniunii în afară.

În prezent, guvernele francez și britanic sînt de părere că sînt necesare doar ajustări minore și că politica externă și de securitate comună trebuie să rămînă constituită pe baze interguvernamentale. Este extrem de improbabil, oricum, ca o Uniune largită, cu 25 pînă la 30 de state membre, să opereze eficient pe o bază interguvernamentală.

Traducere de Liviu Andreescu

Accesă pagina se face cu sprijinul PHARE Democracy Programme

ALFRED MOSES, ambasadorul SUA la București

Noua strategie NATO

Între 28 august și 1 septembrie, la Mangalia, Liviu Mureșan (președintele Institutului European pentru risc, securitate și managementul comunicării) a organizat o întâlnire la care au participat, între alții, Alfred Moses (ambasadorul SUA la București) și Paolo Ungari (consilier al primului-ministru al Italiei, reprezentant NATO și al Comisiei pentru Drepturile Omului). Între subiectele meselor rotunde: Marea Caspică-Marea Neagră-Marea Mediterană, Securitate națională-securitate internațională în Europa. Reproducem în acest număr discursul lui Alfred Moses, iar în numerele viitoare vom publica o discuție cu Paolo Ungari.

Aș dori să examinez în această după-amiază problemele pe care le înfruntăm în crearea unui nou cadru al securității europene și a unei Europe Unite. După cum știți, în Statele Unite se desfășoară dezbateri privind Noua Europă. Diverse puncte de vedere și propuneri au fost prezentate pentru a se ajunge la scopul dorit. Președintele Clinton și-a expus viziunea asupra securității europene și asupra unei Europe integrate, o prioritate imediată a politicii noastre externe.

În mai și iunie a.c. SUA a participat la patru întâlniri la nivel înalt ce au avut ca temă Noua Europă. Secretarul de Stat Christopher, Secretarul pentru Apărare Perry, Secretarul de Stat Adjunct Talbot și Asistentul Secretarului de Stat Holbrooke au ținut discursuri importante sau au scris articole asupra extinderii NATO, integrării europene și cadrului de securitate europeană.

Acese eforturi au dat naștere unei strategii care are cinci elemente de bază.

1. Adaptarea NATO la noua sa misiune, întărirea Parteneriatului pentru Pace, dezvoltarea unui proces treptat și transparent de lărgire NATO.

2. Integrarea Rusiei în cadrul economic și de securitate european, incluzând dezvoltarea unei relații Rusia-NATO.

3. Întărirea OSCE.

4. Încurajarea statelor central și est-europene pentru rezolvarea tensiunilor regionale și bilaterale și pentru consolidarea democrației și economiei de piață.

5. Lărgirea și întărirea relațiilor economice, politice și de securitate în Uniunea Statelor Europene.

Vă rog să rețineți că spre deosebire de vechiul sistem de securitate care era bazat pe „apărarea blocului nostru împotriva celui alt”, noul sistem de securitate se bazează pe „integrarea europeană – integrarea forțelor de securitate, a economiei de piață și a democrației”, după cum a afirmat președintele american Bill Clinton, la începutul acestui an.

NATO, pilonul central al noului cadru de securitate, se află la baza angajamentului american în Europa. În 1994 conducătorii de state și guvernele din NATO au hotărât lărgirea treptată a NATO pentru a ajuta extinderea securității și stabilității și dezvoltarea democrației în Estul Europei. Un factor determinant în aceste discuții a fost înțelegerea faptului că apartenența la NATO ar ajuta la dezvoltarea democrației și economiei de piață în aceste țări, cum s-a întâmplat în Europa de Vest la sfârșitul anilor '40, începutul anilor '50.

“Nu există o listă a membrilor potențiali”

Lărgirea NATO va fi tratată și transparentă. NATO pregătește în prezent un studiu detaliat care evidențiază procesul de lărgire al Alianței atât din punct de vedere teoretic cât și practic. În lunile premergătoare lui decembrie 1995 vor avea loc întâlniri, mai întâi la Bruxelles și apoi în capitalele membrilor Parteneriatului pentru Pace, în care se va prezenta soluția americană referitoare la motivele și modalitățile de lărgire NATO. Acestea nu vor fi discuții preliminare; ele vor încerca să facă înțelegere aceste probleme și să prezinte punctul de vedere NATO. Miniștrii se vor întâlni, în decembrie, din nou la Bruxelles pentru a revedea rezultatele discuțiilor anterioare.

Nu a fost luată încă nici o decizie asupra momentului optim când se vor identifica noi membri potențiali. Nu există o listă a membrilor potențiali. Aceste chestiuni esențiale vor fi abordate de către Alianță la momentul oportun. Președintele Clinton s-a exprimat cu claritate asupra problemei noilor membri NATO: „*Țările cu sisteme politice represive, țările cu revendicări față de țările vecine, țările cu armate nesupuse controlului civil, sau cu sisteme economice închise nu pot fi candidați.*” Orice nou membru NATO va primi din parte Statelor Unite cel mai serios dintre toate angajamentele: un tratat de apărare cu caracter obligatoriu ce extinde umbrela securității Statelor Unite asupra acelei țări și care, în schimb, angajează țara respectivă să vină în apărarea tuturor țărilor NATO. Aceasta presupune ratificarea din partea a două treimi din Senatul american și este sigur că Senatul va examina atent bunele referințe democratice ale fiecărui candidat. A admite state în care forța acestor valori rămâne incertă ar însemna doar slăbirea Alianței.

Aș adăuga că o presă liberă și independentă este o componentă-cheie a unei societăți democratice; aceasta va constitui, de asemenea, un criteriu pentru admiterea în NATO. *Jurnaliștii trebuie să-și practice meseria cu responsabilitate, dar guvernele au obligația să nu reprime sau să creeze dificultăți în vreun fel oarecare presii independente.*

Parteneriatul pentru Pace

În timp de ceva mai mult de un an, Parteneriatul pentru Pace (PPP) a devenit o parte integrantă a scenei securității europene. PPP s-a extins repede și acum include 26 de țări, de la Polonia până la Armenia, inclusiv Rusia. Fiecare partener dezvoltă, prin

consultare cu NATO, un program pentru satisfacerea propriilor nevoi, bazat pe propriile capacități. PPP oferă, de asemenea, un cadru important pentru pregătirea partenerilor interesați în a asuma obligațiile și angajamentele decurgând din calitatea de membru NATO. Iar pentru acei parteneri care nu devin membri NATO, PPP oferă o structură de cooperare mereu mai strânsă, cât și asigurări concrete că NATO va rămâne preocupat de securitatea tuturor partenerilor săi. PPP va rămâne un membru permanent al scenei securității europene, chiar și după ce NATO se va lărgi. România este în capul listei participanților activi la PPP.

Relația specială cu Rusia

Dacă Occidental urmează să creeze un cadru de securitate stabil și durabil, el trebuie să rezolve cea mai serioasă problemă strategică a Europei, anume cum să integreze statele fostei Uniuni Sovietice (în special Rusia) într-un sistem de securitate european stabil. În această privință, președintele Clinton a notat în mai, la Kiev, discutând despre viitoarea relație dintre Ucraina și Europa, că o Ucraină stabilă și independentă între frontierele sale recunoscute internațional, este un

factor-cheie pentru stabilitatea și securitatea în Europa. Același principiu este valabil pentru Rusia. În plus, în cazul Rusiei, o relație specială cu NATO este esențială pentru o Europă care să fie în siguranță. O astfel de relație va recunoaște statutul unic al Rusiei ca cea mai mare țară din spațiul eurasiatic.

Schimbarea numelui în *Organizația pentru securitate și cooperare în Europa* (OSCE) a simbolizat hotărârea statelor participante de a utiliza întregul potențial al Actului Final de la Helsinki. Aceste eforturi includ dezvoltarea unui model de securitate european, activarea atenției asupra problemelor economice și de mediu înconjurător, creșterea posibilităților OSCE în tratarea crizelor regionale, întărirea centrului OSCE pentru prevenirea conflictelor și atribuirea unui surplus de resurse biroului pentru instituții democratice și drepturile omului.

Aplicarea standardelor democratice ale drepturilor omului din partea OSCE în aspectele politice, economice și militare ale securității oferă acestei organizații o posibilitate unică de a aborda problemele actuale.

OSCE va fi un instrument de prim rang pentru avertizarea timpurie, pentru diplomația preventivă și – dacă este necesar – pentru tratarea crizelor.

Intrarea în Uniunea Europeană

Un obiectiv crucial în ceea ce privește Europa Centrală îl reprezintă integrarea acestor țări în Uniunea Europeană și alte instituții occidentale, precum OECD. La Adunarea Atlanticului de Nord de la Budapesta de pe 28 mai, A.S. Holbrooke a evidențiat un punct fundamental: *orice țară din această regiune, indiferent de situația actuală a economiei sale, poate aspira să se alăture instituțiilor occidentale. Dar aceste țări au de asemenea responsabilitatea să-și asume obligațiile ce le revin în acest fel.* Eforturile noastre de a construi un cadru de securitate viabil pentru Europa pot reuși numai dacă democrația și economia de piață prind rădăcini pretutindeni în Europa Centrală și de Est și dacă țările acestei regiuni ele însele fac pași în a lăsa în urmă resentimentele istorice, și, cel mai periculos, conflicte etnice și teritoriale nerezolvate.

“Pilonii securității Europei Centrale sint Polonia și România”

Chiar acum, când democrația și piața liberă avansează, conflictele armate și instabilitatea politică în Europa Centrală și de Est sînt mai răspîndite și mai severe decît oricînd în ultima jumătate de secol. Aceste moșteniri continuă să producă răul știut în Bosnia, Croația, Moldova, Nagorno-Karabakh și Cecenia, pentru a numi doar locurile cele mai cunoscute. Alte tensiuni moresc în Cipru, între Atena și Skopje și în Kosovo. Dacă nu se vor elimina aceste focare, ele vor ține noua Europă ostatică eternelor sale conflicte istorice.

În privința securității, Europa Centrală nu este divizibilă; în particular, cele mai mari țări din regiune, una în nord, cealaltă în sud, adică Polonia și România sint pilonii de susținere logici ai unui sistem de securitate pe deplin integrat Occidentului. Un asemenea cadru de securitate ar urma să aibă drept obiectiv nu constituirea unui potențial ofensiv, ci să facă să stopeze instabilitatea și slăbiciunea într-un punct esențial al Europei, care, de două ori în acest secol, a condus la războaie mondiale. O Europă Centrală sigură, integrată Occidentului, va înălțura tentația istorică de a interveni în afacerile regiunii, spre a dobîndi hegemonie și a-i schimba destinul.

De o egală importanță este atracția pe care o Europă sigură, democratică, prosperă o va oferi țărilor din Est. Să nu ne înșelăm, dacă democrația și piața liberă nu vor reuși în Europa Centrală, există toate șansele ca ele să nu reușească nici în fosta Uniune Sovietică. Dimpotrivă, succesul democrației și al economiei de piață în Europa Centrală va mări șansele progresului democratic și economic în fosta Uniune Sovietică. La finele secolului al XX-lea, continentul european nu se oprește pe Prut, ci se extinde pînă la Urali. Scopul nostru este de a face ca angajamentul pentru democrație și pentru economia de piață liberă să se extindă de la Atlantic la Urali.

Traducere de ANDREI CORNEA

La Opera Națională Română OEDIPE de George Enescu în regia lui Andrei Șerban

Andrei Șerban coboară în foaier când în brațe un panou prin care și invită publicul să citească sinopsul. Caietul-program conține *cheia* reprezentației, de altfel foarte simplă și directă, încât unii spectatori o resping dintr-un instinct de autoconservare ce se activează totdeauna în cazul montărilor de tip *ogindă oraculară* reflectând simultan trecut, prezent și viitor.

Urmasul firului gândului lui Enescu – care recunoaște a se fi identificat cu eroul antic, dar căruiu îi repugna pașta reconstrucției – Andrei Șerban concepe o viziune șocantă doar pentru conformiștii conservatori, nu și pentru cei familiarizați cu deconstrucția în maniera postmodernistă prin care ni l-a apropiat și pe Shakespeare, și pe Cehov.

Odată cu inserțiile informative și prezentarea efigiei enesciene inspirate de tragedianul francez Mounet-Sully (la început de secol interpret oedipian al Comediei Franceze), se face auzită și vocea auctorială: Enescu psalmodiind mioritic. Un gest de reverență pioasă ce se va continua în deschiderea fiecăreia dintre cele trei părți. Prima cortină se ridică peste o hulversantă aglomerare de repere-fetiș etnofolclorice și socio-politice – o telescopare rapidă a istoriei patriei, evocând serbările de tristă amintire ale "Cîntării României", uzînd de

valorile naționale ce păreau a fi fost pervertite definitiv. Ironia se insinuează discret în această brutală operație de demistificare întru recuperare. Un amalgam grotesc promovînd arta surogat, kitsch-ul atît de drag spiritelor gregare (vezi tribuna – segment al permanentei agora ce se entuziasmează supid la jocul alegoric, nesosizînd de fapt gravitatea fenomenelor ce se succed comprimînd, suprapunînd, interpolînd fascizarea cu rusificarea, comunizarea cu liberalizarea, într-o sarahandă a repetabilității mai mult sau mai puțin relativă). Dar extrem de elocventă vizual, imagistic lucrîndu-se în tehnica eclectică a fragmentului sugestiv cu simboluri clare, într-un exces de efect ostentativ, treptat decantat (vezi santinela regalității ultragiate; conacul cooperativizat; lagărul oprimaților de pretutindeni; bordelul de sorginte orientală al oricărei Puteri; elanul agitatoric specific indiferent cărei Revoluții; ciuma inevitabilului Totalitarism).

Odată parcurse aceste sinusoide ale existenței, protagonistul damnat trebuie să ia cunoștință de cauza crimelor săvîrșite din orgoliu, din trufie, din incoștiență. Un flagel numit generic incest. "Incestul, gest de trădare, o murdărire a propriilor noastre idealuri, simbolul vinovăției cotidiene" – apud Andrei Șerban. Apud Freud – "Complexul Oedip a sugerat omenirii în întregime, în punctul de pornire a istoriei ei, conștiința culpabilității, această ultimă sursă a religiei și moralei".

În cercul metaforic astfel deschis, orbirea lui Oedip este nu doar o autopedeșire radicală la cecitate, ci accederea la o iluminare lăuntrică, soldată însă cu oprobiul public. Intoleranța, intransigența ad hoc e concretizată într-o violență minieră sub tulburi auspicii ale unei autorități în perpetua metamorfozare. În ordinea demitizării declanșate și susținute cu tot mai multă virulență este vestejit și mirajul democrației nu ateniene, ci

americane, ținta oricărui exil modern, bustul Statuii Libertății substituindu-se însemnelor demagogiei. Repatrierea nu va mai avea preț nici în valută. Asemeni așteptînd indiferent ai cărei credințe, eroul se pregătește pentru marea trecere, vegheat de silueta Coloanei înfinitului și a Mesei tăcerii pe clepsidrele căreia se reculeg ceilalți parteneri de conflict aflați doar într-un *time-out* existențial.

Virtuata catedrală din sufletul fiecăruia dintre noi avea să vibreze intens și profund în cel mai înălțător moment al spectacolului cînd albul immaculat al costumelor și religiozitatea incantației corului, mirosul de smirnă și verdele mlădișelor de măsline probează că purificarea sufletului este totuși posibilă.

După ce obligase la aplauze și ovații pentru temerara interpretare verist-simbolică a istoriei recente, Andrei Șerban și-a asumat plină la capăt rolul complex al artistului în orice democrație mulțumind pentru curtoazia prezidențială, sfidînd prin generozitatea sa de creator.

În 1936 libretul elenistului Edmond Fleg l-a oferit lui George Enescu o solidă structură narativă ramificată conform melosului românesc și intenționalităților compozitorului. După 60 de ani, regizorul Andrei Șerban se prevalență de flexibilitatea cromatică a partiturii muzicale pentru a elabora

Oază neutră în vîltoarea evenimentelor, orchestra sub bagheta dirijorală a lui Cornel Trăilescu asigură o remarcabilă consistență acustică. Prin dispersarea centrului de interes, publicul e realmente înglobat în reactualizarea mitului, iar soliștii, deplasîndu-se în toate direcțiile și cîntînd cu microfoane portabile, sînt verosimili în interpretare. Vibrația stărilor diferite ale virstei protagonistului – copil, tînar, matur – este susținută de Sever Barnea cu suflu romantic și înclinație meditativ hamletiană și respectiv Nicolae Urdăreanu, prestanță și dramatism. Adrian Ștefănescu, Tiresias, masca unui forga martirizat. Dan Zancu – machiavelic Creon. Florin Diaconescu – Pastorul blajin. Paul Bascopol – Marele Preot. Pompei Hărășteanu – Forbas, sfetnicul sfîtos. Rigid, lipsit de noblețea regală a unui Carol, Laios al lui Gabriel Năstase. Gabriela Drăgușin – Iocasta. Lucia Cicoară, Sfinx hitleriano-stalinist. Dorina Cheșe – Antigona. Mihaela Agachi, Meropa, distinsă prezență. Cristina Cotescu, Ismena, ingrata fiică. Răzvan Mazilu, protagonist într-un dans ritualic focalizînd în preambul tema Destinului pe care Omul îl poate domina prin Voință. De o forță excepțională corul condus de Stelian Olariu.

la rîndu-i împreună cu arh. Cătălin I. Arboare o spectaculoasă dinamică a mișcării scenice și a cadrului scenografic, etalată prn extinderea spațiului de joc pe o pasarelă și pe căile de acces de la parter.

Oare cîți "spectatori ideali" – cum își dorește Andrei Șerban – va avea această montare enesciană de largă respirație?

IRINA COROIU

SUMARUL nr. 37

- Editorial de Gabriela Adameșteanu
- Stelian Tănase: Vasile Luca – Kominternist/agent al Siguranței
- Val Condurache: Accidentul aviatic de la Mogoșești
- Despre Legea Învățămîntului – Andrei Marga, Nicolae Manolescu,

- George Stancov, Dorel Coc, Crin Antonescu
- Andrei Cornea – Cronică de carte: „Românii după 1989” de Alina Mungiu
- Integrarea Ungariei în NATO – Mathias Eotvos

HUMANITAS

În semn de prețuire pentru performanțele școlii românești de matematică, Editura Humanitas va acorda primilor trei clasai la examenul de admitere din acest an la Facultățile de Matematică ale Universității din București, Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, Universității „A.I. Cuza” din Iași și Universității de Vest din Timișoara lucrarea cunoscutului matematician Imre Toth – **Palimpsest. Teologia negativă a triunghiului**, lucrare apărută de curînd la editura Humanitas.

CRONICĂ DE CARTE

Cronica unei cruzimi ordonate

ALEX MIHAI STOENESCU
Patimile Sfinților Tommaso d'Aquino
roman, Editura Humanitas

O incrunțare

Caz flagrant de sadism editorial, stupefiant și inadmisibil pentru o editură ca Humanitas: absența fișei biografice a lui Alex Mihai Stoescu! Cînd am început să întreb în dreapta și în stînga cine-i A.M.S., ca vîrstă are, unde s-a născut, dacă vine din exil, ce studii și ce profesie are, ce-a mai publicat ș.a.m.d. — mi s-a spus că autorul e o concepție de cadrist. Și că, vezi Doamne, criticul literar are a se ocupa de planul estetic și nu de mulțimea detaliilor extraliterare.

Fals, absolut fals. Să creadă cine-o vrea în esteticismul pur, în lucrul-in-sine ori în parthenogeneneză, e unul cred, pardon, în buna vorbă a țaranului cînd îi iese necunoscutul în cale: tu de unde vii și al cui ești? În plus, nu-i de ici de colo să citești în prezentarea făcută de Gabriel Liiceanu că volumul lui A.M.S. nu e departe de capodoperă, pentru că să afli apoi că autorul e ofițer de contra-informații! Bun, zici, dar din ce contingent și din ce „școală”: Drăghici, Pacepa, Pleșiță, Dolcaru? e general, maior, locotenent? e din aripa dură, din cea elastică, din tehnicism, de la divizia anticolică, sau de la tricolor? e specializat în diversivne, conflicte etnice, religioase, în spionaj economic, în informatică, în Budapesta sau Vatican? Detalii esențiale, vă rog să nu credeți, pentru deslusirea mesajului din roman.

În sfîrșit, să acceptăm Patimile... lui A.M.S. ca pe o carte de *brainstorming*, să-i zicem. Un debut literar strălucitor ca performanță stilistică, dar cu o structură de rezistență putredă, lăgubră și descentrată, de cinism fabulatoriu diversionist. O viziune de carnisier lenend luxuriant și cu ochi plin de cruzime ironică printre miștoarele Istoriei subterane.

Un estet al maleficului

Nu mi l-aș dori în ruptul capului pe AMS ca anchetator (e o simplă ipoteză). Prefer tipul boxer, trucidat în cultul vîntului și-al sacului de nisip, și nicidecum lăentoreava savantă a lamei care-și taie cu tandrețe curioasă o pleoapă, admirînd morbid în tăcere meandrele singelui pe obraz. Or, exact asta face scriul lui A.M.S.

Gabriel Liiceanu spune memorabil: „de puține ori invazia cuvintelor în pagină a slujit mai bine ca aici o arheologie o cinismului și a cruzimii”. Intre splendoare și monstruoșitate, între mister și morbideță, între luxuriant și macabru spiritual Barocului a pus de mult seamă egalitățile, ceea ce nu-l poate face nicidecum atașat pe mizantropul pasionat de experiment psihologic, proiectant de utopii dictatoriale și sabaturi vizuale, în care masacru și trădă ca reverie, iar adevărul politic și religios e prizat prin thanatofie sangvinară. Cînd Bosch îl înfățișează pe Daumier și se aplică asupra temei dictatorului în romanul sud-american, coctailul explodează înainte de-a-l aprinde.

Personajul lui A.M.S. e stăpînit, deci, de o „răutate genetică”: „crima stătea pîită într-o cută slab irigată a creierului meu de elev, de unde-și picura din

cînd în cînd cucuta homicidului”. El crede că „trebuie făcut ceva năprasnic și crud, care să zguduie încremenirea lumii”. Studiul Bibliei îi declanșează chimate și-l face să umple „un caiet al hulei, un incunabul al precarității literale, o enciclopedie a necurăteniei mintale”. Întrebarea lui: „cum se pot aduna toți oamenii la ascultare?”. Adolescența lui: „o cronică a fărâșelilor”. Judecarea lumii: „o vivisecție”. Scopul: „tu vei schimba fața lumii”. „Albertus Magnus mi-a spus mai tirziu că-n ochii mei vede niște zdrențe, că trebuie să fiu probabil sfîșiat tot pe dinăuntru, ca un drapel la sfîrșitul unei bătălii lungi și complicate”. Iar extatul de unde provine? (...) Incet, incet, pe rînd, am simțit gîdăltura mică și umedă a strălucirilor lor peste unghiele degetelor mele de la picioare, mîngierile fine ale bărbierilor peste puful de păr ce-mi creșuse pe falangele proximale, alintarea calină a unei limbi sub osul gleznei”.

Figura Aquinatului nu-i decît pretextul acestei copleșitoare demonstrații de cinism activ, supraistoric și transnațional. Dominicanul exegol al gândirii aristotelice, consilierul lui Ludovic IX cel Sfînt, polemistul canonizat ale cărui relicve aveau să fie revendicate de dominicani și de cistercieni, expertul în logică și prolificul autor de labirinturi dogmatice-teologale — supranumit „Doctor angelicus” și „Doctor universalis” — este încrețit aici cu mai toate atribuțiile monstruoase ale subteraneității medievale, unde extazele mistice provin adesea din răni supurînde, miasme stomacale și vuciet sexual și unde sacralitatea se hrănește adesea din haznalele imaginației malade.

O simplă mostră lămuritoare pentru natura privirii personajului: „Dormea cu banișa căzută pe umăr și cu gura deschisă. De sub limbă i se scurgea lent o diră de salivă. Lichidul se lungea pe braț, picura încet și viscos pe vîrf arătătorului mîinii drepte, patînd pe unghia zdrențuită și neagră, mîrîndu-și un pic vîetea, făcea o băltă în cavitatea unei dale, apoi, din preaplin, dădea pe afară și cobora treptele melcate pînă la subol, în catacombele osurilor”.

Privire crudă și ludică, arhitecturînd cu voluptate urtut, fetidul și elanurile malefice, o privire aparent vecinică cu descripțiile violente (ochii scopi, prelingîndu-se încet, hipnotic, de-a lungul trupului) din cutare proză a lui Ștefan Agopian. Numai că acea cruzime agopianică, întipărită în bonomie fabuloasă și suprarealitate senzorială, rămîne la A.M.S. în zona visceralului etalat cu opulent sadism.

Ironia cinică și nesațiul fabulatoriu

Imaginea lui fra Viterbo, cel care „mestecase copertile la o duzină de cărți ale Sfinților Părinți și infundase haznalele mînăstirii cu dojeția lui minerală” (p. 50); trucurile sacerdotilor imorali, lucrînd zgomotos în uteroale țărîncilor (p. 64); forfota apocaliptică a inundației descrise marquezian (p. 98); figura doi-

cii Pralina, ca ruptă din Bosch (p. 107 ș.u.); tipul de Gorgonă hipersexuală al Mamei (p. 114); ca și natura demonică a tatălui (unul dintre mulți prezumtivi), care „cucerise și jefuise turbat mîndăstireca, biciuise călugări cu un lanț de fințînă, iar pe abate îl siluise în fața noivilor, umplîndu-i și pe aceștia de poftă”, un tată taman bun, nu-i așa?, pentru viitorul „Doctor angelicus”. „Bă, ai grijă să nu mă faci de rahat pe acolo, că te aduc tirîș înapoi și te pun la grajduri. Fir-ai al dracului de capsoman, că te dau cu bucurie la școală, mă, să te hîngherească toți jidanii și arabii care au ajuns profesori”. Și încă: „venusul pietrificat” al Marottei de Bobemundo, gingiile putrede, cu miros de gangrenă, decapitări, curgerile din chiloți, partida de energie falaforie („Lupii urlau în mine, introducînd din nou jăratec în armăsarul meu cabrat”) și încheiată stupid prin orgasmica revelație: „Uite al dracului de comunism, ce frumos se naște el” (...) — totul probează, spuneam, „văzul monstruos” al lui Tommaso-A.M.S. Și totul este limbăbat de ironia atroce și otrăvită de nebunia Puterii.

Să nu-mi cereți să știu ce și cît este adevărat, întemeiat pe documente din viața lui Toma d'Aquino-ul lui AMS, după cum n-am de unde să știu ce și cît din alde Chișinevski-ul lui V. Tîsmăneanu corespunde cu imaginea aceluiași personaj la Pavel Cămpăanu. Nu-mi dau seama nici dacă AMS urăște sau venerază medievalitatea papală, cert e că descărnarea, despodobirea în numele profanării și infuzarea (sau detectarea) Răului în toate coltoanele ființei, tocmai pentru a oferi cît mai mult maladiu contemplăției — sînt operații în care autorul excelează. Sigur că, roman postmodern, cultivă intertextualitatea, răspărul referențial și turbionul temporal-narativ și că, de pildă, negustorul veacului XII exclamă astfel: „Dom ne, sîntei oameni serioși sau ce mama dracului! V-am spus că vă dau piatra filozofală așa cineși luni”, ori că Albertus Magnus îi spune lui Ioan Teutonicus „Joane”, sau că dăm la tot pasul, în același veac XII, de telefoane, televizoare, dirijabile, bulvarde, lifturi, polizor, culturi și feroduri. De aici și deruta lecturii, ca și descentrarea, dez-axarea romanului.

Cacealmau KGB-ului etern. Coruț văzut dinspre bubuli

Încet, încet arhitectura medievală se revolea o uriașă butaforie pentru clasică temă a puterii. Privit dinspre mistică și politica religioasă a papalității medievale (intrigi, conspirații, trădări, crime deghizate etc.) Patimile... lui AMS este, în fapt, o cacealma. Sintem departe de estetica instinctualității criminale textualizate în Numele trandafirului și foarte aproape de... bubuli lui Pavel Coarță.

Deja paginile 192-198 — revelația speculară a personajului („atunci aceiași ochi dilotați au scîpărat un fulger care gîndea, aducîndu-mi aminte cine sînt: stîpînul lumii”) — puneau peotona: „Fusesse singura mea înțînire cu Diavolul”. Pentru ca puțin mai departe (pp. 203-222) să-nosapă nebunia: într-o tonalitate de Protocoale ale Înțelepților Sionului (deci de Chrana), Tommaso „face” mitul revoluției și desface efervescent năvoade în apele conspirației europene de la finele lui 1989 (chit că urmele sînt deliberat amestecate). Sigur, în persoana lui Tommaso, autorul adună mai toate imaginile Dictatorului, ale paranoiice totalitare, fie că-i vorba de legătura cu șeful de taină ai Inchiziției (p. 178), de cugenia nazistă (p. 139), de forțele oculte ce susțin dintodeauna

lupta autohtonice de pretutindeni cu evreitatea (p. 163, 311), fie că e vorba de sloganuri marxiste (p. 186) — peste tot mania Autorității se pune în termenii ingineriei sociale, ai experimentului psicho-etno-politic, în numele guvernului planetar.

Năvalnică dorință (a lui Tommaso, n.n.) de a aduna bisericile într-o unică putere mondială, europocentrismul antiislamic (p. 202), constința că pretutindeni sacralul a fost determinat strict de politic („pot trage concluzia că Sfinții Francisc din Assisi a fost produsul unei acțiuni dirijate de Papă”) ș.a.m.d. se focalizează în întrebarea: „cum să facem din continentul asta dezbinaț (Europa, n.n.) Centrul Pămîntului și Stăpînul Lumii?”. Cu concluzia: „am hotărît că trebuie să trasez primele linii generale ale planului de înflorire a culturii și civilizației occidentale, de transformare a Europei în focarul puterii economice și politice, pe baza consimțămîntului entuziasat al locuitorilor săi, uniți într-un comunism luminat”...

Urmează, spuneam, paginile 203-222, dialogul lui Tommaso cu fiul său, Reginald de Piperno, în care ne înțînim cu marea forță „unică și coezivă” pe nume Encave Deus (mai pe... românește: NKVD), în tonalități de Malta, cînd persiflate în subtext de autor, cînd expuse cu severă fervoare. De nerecuzat contextual. Aluzii de genul „grupul restrîns (de revoluționari, n.n.) plătit de mine, sprijit de o mulțime relațioș, cît să dea impresia unei participări a întregului popor (...) în fruntea mascaradei voi pune un demont, saltimbanci cunoscuți și bufoni clevețitori, actori spirituali dar și conspiratori dovedii (...) vor ucide o mie de cetățeni nevinoșii pentru a dovedi că pericolul a existat!... Înțelegiți care va să zică.

Concluzia, însă: „Cînd haosul ajunge la apogeu, națiunile se destramă și încep să se amestece, iar cînd întreaga Europă va cădea în genunchi și va cere o nouă ordine, lansze cîteva culte orientale și cîteva secte strani, să-i zăpăcoasă de tot” etc. etc. Ce mai, curmă bubulism new ago-ist. „Dar asta e HAOS! Adică starea din care se naște ORDINEA, i-am răspuns.”

Dacă adăugăm contexte de genul: „Apărăm Occidentul de Orient pe muntii aceia înalți ai Daciei. Ne certam cu regele Andrei al Ungariei pentru bucată aia de pașaje (...) Să te ferești întodeauna de unguri, Tommaso”, ori: „va trebui să restructurăm totul de la început și să impunem o nouă credință”, cînd s-o mai putea. Nu uita că există ortodocși! Astia sînt un mare pericol, pentru că au penetrat în mase cu tot felul de fabule, cu sfinți-țărani, așa cum am văzut eu în Transilvania”; dacă mai dăm și peste viziunea profetesei Annezica precum că „În 1991, cam prin septembrie, mîinerii din Țările Române se vor răscula împotriva unei divinități locale, Sfințul Petro Bîșnițarul” (p. 240); ori dacă-l „cîtim” pe Ion Iliescu în Sfințul Petru de la p. 189 — atunci mintea ne intră de-a binelea în levitație și nu mai înțelegem, vorba analistului Cristoiu, nimic. Totul se descentrează, nici măcar parabola medievalizantă nu mai parabolizează, ci se sfîrșimă și ne amestege. Dar poate că tocmai asta va fi fost scopul. (Deformație profesională?)

Ce este, deci, Patimile Sfinților Tommaso d'Aquino, de Alex Mihai Stoescu? Un roman, da, un roman scris cu strălucire, cu virtuozitate, cu erudiție și rebours, da. Însă ce vrea acest roman? Nu știm. Este debutul confuz (voit?) — și la limită: pernicios — al unui autor — aici e necazul: de indiscutabil talent! Să tăcem și să așteptăm, urmînd sfatul autorului: „Importanță nu este realitatea, ci numai ceea ce cred oamenii!”

DAN C. MIHĂILESCU

Paris: Seria atentatelor continuă

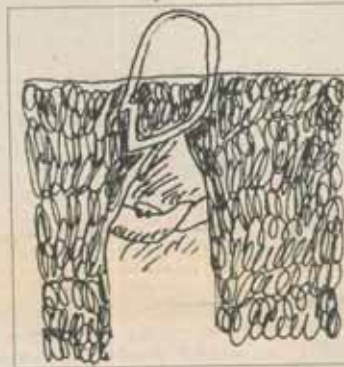
Duminică, 3 septembrie la ora 11, o bombă explodează într-una din cele mai animate piețe de legume din centrul Parisului. Din fericire, doar 4 femei sunt ușor rănite de deflagrație. Bomba, băgată într-o oală cu presiune, plină cu buloane și cuie, era ascunsă sub o tarabă de legume. Detonatorul defectuos al mașinii infernale a salvat probabil multe vieți. Ministrul francez de Interne, Jean-Louis Debré, sosit de îndată la fața locului însoțit de Prefectul Capitalei și de Primarul arondismentului 11, a declarat că dacă bomba ar fi funcționat cum trebuie „am fi asistat la un adevărat măcel”. Grupul Islamic Armat, extremistă mișcare teroristă din Algeria, este din nou în atenția anchetatorilor francezi.

25 iulie, 17 august, 3 septembrie – trei zile negre într-un interval de timp de nici o lună și jumătate. Trei atentate care au înșingurat Parisul făcând în total 7 morți și peste 100 de răniți. Bilanțul ar fi fost mult mai mare dacă bomba din 17 august ar fi explodat acolo unde trebuia, adică în stația de metrou din apropiere și nu într-un coș de gunoi de la suprafață unde, probabil, mașina infernală a fost aruncată în grabă. Bilanț și mai greu dacă bomba de duminică ar fi explodat cum trebuie. În sfârșit, bilanț de neimaginat dacă, în urmă cu 10 zile, bomba descoperită din întâmplare pe o șină a trenului de mare viteză ce leagă Parisul de Lyon ar fi explodat. Toate aceste acțiuni urmăreau un singur lucru: să omoare cât mai multă lume.

Atentatele din aceste zile sînt atribuite de anchetatorii francezi grupurilor fundamentaliste islamice din Algeria; mai exact GIA-ului – Grupului Islamic Armat. Politica Franței față de regiunea militară de la Alger este pusă în cauză. Islamiiști extremiști promisese de mult că vor exporta războiul „sfînt” și pe teritoriul Franței în cazul în care această politică nu va înceta. După atentatul din 25 iunie, anchetatorii reușiseră, pe baza unor mărturii, să schițeze trei portrete robot ale unor presupuși autori sau complici ai crimei. Unul dintre aceștia, Abdelkrim Denesch a fost localizat în Suedia, la Stokholm. Arestat de poliția suedeză la cererea autorităților de la Paris, Denesch a reușit cel puțin în ochii poliției locale să aducă un alibi pentru ziua atentatului. Denesch este un cunoscut militant al GIA și unul din reprezentanții grupului în Europa. Tot el distribuia buletinul săptămînal *Al-Ansar* la ieșirea din moscheea aflată în centrul capitalei suedeze. Acest buletin, portavoce a grupului islamic, evocase în paginile sale, fără să revendice însă atentatul din metroul parizian. Autoritățile de la Stokholm ar putea să-l expulzeze din țară pentru legăturile sale cu mișcarea teroristă. Dar nu neapărat spre Franța, cum își dorește polițiștii francezi care continuă să fie convingeți de responsabilitatea lui Denesch în măcelul din metrou. Parisul a înaintat de altfel poliției suedeze o cerere de extrădare.

Fără îndoială că ancheta va dura mult timp și cu cit ea durează mai mult cu atît numărul atentatelor riscă să crească. Deocamdată, nebunii Domnului sunt cei care au inițiativa. Atentatul de duminică este destul de elocvent. În mod aparent, înmăltirea polițiștilor și a controalelor de

identitate pe străzile Franței dar mai ales în Capitală și vigilența populației nu au dat roadele așteptate. Rămîne de văzut cum va procedea guvernul de la Paris în continuare. Dacă deocamdată psihoză nu a reușit încă să se impună în rîndul locuitorilor francezi, nu se știe cum va reacționa aceeași populație în cazul în care atentatele continuă. Dezavantajul unei democrații, scria, nu demult, un ziarist de la *Le Monde*, este că responsabilii politici vor trebui întotdeauna să țină seama de opinia publică.

Atentatele sau tentativele de atentat din această vară, bănuite că ar fi fost comandate de GIA:

11 iulie: Imamul Abdelbaki Sahraoui, 85 de ani, este asasinat în plină zi în interiorul moscheii sale din arondismentul 18 al Parisului de doi oameni înarmați. Co-fondator al FIS-ului, Frontul Islamic de Salvare – mișcare politico-teroristă legală din Algeria. Sahraoui era considerat un moderat al grupării islamiste. O poziție care l-a costat viața. Exilat de mai mulți ani în capitala franceză, imamul era apreciat, inclusiv de fostul ministru de Interne Charles Pasqua, pentru pozițiile sale non-violente cînd era vorba de asasinat de civili în Algeria sau eventuale acte teroriste algeriene în Franța.

25 iulie: La o oră de maximă afliuență, 17:30, o bombă amplasată într-un vagon de metrou explodează în dreptul stației

Saint-Michel din centrul celui mai frecventat de turiști cartier parizian, Cartierul Latin. Bilanț: 7 morți și 80 de răniți dintre care mulți vor rămîne mutilați pe viață.

17 august: O bombă aruncată, probabil în grabă, într-un coș de gunoi de lângă Piața Arcului de Triumf, loc de asemenea plin de turiști ca și precedentul, explodează la ora 17:30. Bilanț: 16 răniți dintre care 10 turiști.

Cele 3 atentate au fost revendicate de un necunoscut GIA-Comandament general.

26 august: O bombă de mare putere este descoperită pe șina liniei de tren Paris-Lyon. În mod normal ea ar fi trebuit să explodeze la trecerea trenului. O defecțiune a sistemului de aprindere a permis însă trecerea a 15 trenuri deasupra ei pînă să fie descoperită, intactă, de anchetatori.

2 septembrie: O bombă, de asemenea, de mare putere, explodează parțial, la ora 11, în piața de legume din mijlocul bulevardului Richard Lenoir din arondismentul 11 al capitalei franceze. O nouă defecțiune tehnică la sistemul de aprindere al dispozitivului salvează probabil zeci de vieți. Bilanț: 4 femei rănite la mîini și picioare, de arsuri ușoare.

GIA – Grupul Islamic Armat

În iarna 1991-1992, alegerile din Algeria sînt cîștigate de FIS – Frontul Islamic de Salvare. Rezultatele sînt însă declarate nule, FIS-ul este scos în ilegalitate și puterea de la Alger este preluată de militari. Imediat ia naștere GIA. Constituit dintr-o multitudine de grupuri armate, GIA este de atunci într-o continuă căutare de unificator. Nebuloasa grupului a rămas însă, deocamdată, scena unei competiții sîngeroase interminabile între diverse bande rivale. Violența crescîndă și mediatizarea acțiunilor teroriste nu au decît un singur scop: preluarea conducerii întregului grup de fracțiunea cea mai sîngeroasă. Din punct de vedere ideologic, GIA pare împărțit, în opinia specialiștilor, în trei mari tendințe: prima, apropiată saudită, este condusă de numărul 2 din FIS, un personaj care se află într-o închisoare din Algeria. Combatanții acestei aripi sînt la originea majorității acțiunilor armate îndreptate împotriva militarilor din Alger. Cea de-a doua tendință, mai „intelectuală”, este gata să accepte noi alegeri înainte de a trece la lupta armată. Cu toate acestea, militanții acestui grup sînt la originea multor asasinat de intelectuali și jurnaliști algerieni, considerați drept trădători ai cauzei. În sfârșit, a treia grupare și cea mai sîngeroasă ar fi formată din foști luptători din Afghanistan. Simpatizanții ai regimului iranian, antrenati pentru lupta de stradă în tabere din Pakistan, oamenii grupului sînt la originea asasinatelor de civili din Algeria. Ei consideră că orice asasinat comis pentru cauza lui Alah le asigură un loc în rai. Adept, la nevoie, și al prelungirii luptei și în afara granițelor țării, acest ultim grup ar putea fi la originea actelor teroriste comise în Franța. În plus, în mai multe suburbii, zise „fierbinți”, ale marilor orașe franceze, simpatizanții GIA sînt destul de numeroși și bine informați. Mai multe casete video cu explicații privind modul de fabricare și funcționare al unei bombe artisanale au fost descoperite de anchetatorii francezi.

VASILE DAMIAN

Consiliul 22:
MONICA LOVINESCU
VIRGIL IERUNCA
MIHNEA BERINDEI
EMIL HUREZEANU
MIHA SORA
GABRIEL ANDREESCU
SORIN ANTOHI
H.-R. PATAPIEVICI

Redacția:
Redactor-șef:
GABRIELA
ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjunct:
RODICA PALADE

Șef secție politică:
HORAȚIU PEPINE
Publicist comentator:
ANDREI CORNEA
Șef secție socială:
OANA ARMEANU

Redactori:
CEZAR
PAUL-BĂDESCU
DIANA TURCONI
Grafician:
DAN PERJOVSCHI
Tehnoredactor:
ALEXANDRU CIRIP
Secretar general de redacție:
LAURA TOMA

Corectură:
RADU DOBANDĂ,
LUCIAN PIUCA
Procesare text:
FLORIAN TOROPOC
Șef serviciu difuzare:
MIRCEA IONESCU
Difuzare:
CONSTANTIN SATALLA
Fotoreporter: IULIAN PIUIU

Rubrici permanente:
N.C. MUNTEANU
(comentarii politice),
ILIE ȘERBĂNESCU
(comentarii economice),
RALUCA
STROE-BRUMARIU
(Parlament),
MARIAN CHIRIAC
(săptămîna politică),
CEZAR BALTAG
(istoria milițiilor),
DAN C. MIHĂILESCU
(cronică literară),
ERWIN KESSLER
(cronică plastică).

Corespondenți:
IOAN MUSLEA (Cluj),
DANIEL VIGHI
(Timișoara), DINU MIHAIL
(Chișinău), ION MIRON
DAMIAN (Paris), WILLIAM
TOTOK (Berlin), ADRIAN
NICULESCU (Milano),
MIHA POPA
(Budapesta).

Tehnoredactare computerizată: „22”.

Tipărit la FED

Redacția și administrația:
București,
Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08,
614.17.76; Fax
311.22.08,
e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele
nepublicate
nu se restituie

ISSN-1220-5761

ECONOMIȘIȚI PÎNĂ LA 33% ABONÎNDU-VĂ DIRECT LA REDACȚIE

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

11% 5.000 lei cu expediere prin poștă

14% 4.500 lei cu ridicare de la redacție

SPECIAL pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deștini politici și veterani de război:

29% 4.000 lei cu expediere prin poștă

33% 3.500 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa:
Revista „22”, cont 45103532 BCB
Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10,
București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe scolare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa:
Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1,
București, cu specificația pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un coș (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 €	28 €	14 €
– Israel	60 \$	30 \$	15 \$
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
– SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.